

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Posouzení připravenosti vybraného sociálního zařízení na
výpadky elektroenergetiky a vody s návrhy na jejich
vylepšení**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Studijní program:

OCHRANA OBYVATELSTVA

Autor: Bc. Barbora Kostohryzová

Vedoucí práce: Ing. Lenka Brehovská Ph.D.

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci s názvem Posouzení připravenosti vybraného sociálního zařízení na výpadky elektroenergetiky a vody s návrhy na jejich vylepšení jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 8.6.2020podpis

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí této diplomové práce Ing. Lence Brehovské Ph.D. za odborné vedení a za čas, který mi za dobu naší spolupráce věnovala. Dále bych chtěla poděkovat Bc. Markétě Markové za přeložení abstraktu a rady, které mi za dobu utváření této práce předala. V neposlední řadě patří díky mým nejbližším, kteří mi díky své trpělivosti a podpoře napomohli dokončit tuto diplomovou práci.

Posouzení připravenosti vybraného sociálního zařízení na výpadky elektroenergetiky a vody s návrhy na jejich vylepšení

Abstrakt

Tématem této diplomové práce je posoudit připravenost vybraných sociálních zařízení na výpadky elektroenergetiky a vody a do práce zakomponovat návrhy na vylepšení připravenosti těchto zařízení.

Prvním cílem práce bylo zjistit, jakým způsobem je vybrané sociální zařízení připraveno na výpadek elektroenergetiky a vody. Druhým cílem této diplomové práce bylo zjistit, zda je možné vylepšit úroveň připravenosti a pokud ano, tak jakým způsobem. Výzkumná otázka této diplomové práce byla: Jakým způsobem je vybrané sociální zařízení připraveno na výpadek elektroenergetiky a vody?

Cílů bylo dosaženo zpracováním teoretické a praktické části diplomové práce. Teoretická část diplomové práce byla zpracována pomocí rešerše odborné literatury a elektronických zdrojů. Hlavními tématy zpracovanými v teoretické části diplomové práce jsou: sociální zařízení, kritická infrastruktura, elektrická energie a voda. V praktické části práce jsem použila kvalitativní výzkum. Formou dotazníků a následné analýzy odpovědí respondentů, jsem dospěla k cílům této diplomové práce. Dotazníkového šetření se zúčastnili ředitelé vybraných sociálních zařízení. Jednalo se o ředitele Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek a Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká.

V této diplomové práci přináším odpovědi jednotlivých ředitelů vybraných sociálních zařízení, vzájemně je porovnáváme a provádím komparaci také s platnými právními předpisy a dalšími závaznými dokumenty. V kapitole výsledky předkládám výsledky SWOT analýzy a v kapitole diskuse rozebírám jednotlivé odpovědi respondentů.

Pomocí analýzy a komparace získaných informací z dotazníkového šetření, jsem mohla za pomoci SWOT analýzy určit, že Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká je lépe připraveno na výpadek elektroenergetiky a vody.

Diplomová práce může pomoci ke zvýšení připravenosti vybraných sociálních zařízení na výpadek elektroenergetiky a vody. Veškeré návrhy na vylepšení připravenosti můžeme nalézt v kapitole výsledky a jsou také součástí SWOT analýzy, v sekci příležitostí.

Klíčová slova: připravenost, sociální zařízení, voda, elektroenergetika

Assessment of preparedness of selected social facility for electricity and water outages and suggestion for their improvement

Abstract

The topic of this diploma thesis is to evaluate preparedness of selected social facilities for electric power outages and water outages and to suggest preparedness improvement. The first aim of the thesis was to find out as to what degree selected social facilities are prepared for outages of electric power and water. The second aim of the thesis was to identify, whether it is possible to improve the level of preparedness and if so, how. The research question of this diploma thesis was formulated as: How are selected social facilities prepared for electric power and water outages. The goals were achieved by implementing a theoretical and practical parts of the thesis. The theoretical part of the thesis was processed by the means of research of specialized literature and electronic resources. The main topics addressed in the theoretical part of the diploma thesis are: Social facilities, critical infrastructure, electric power, and water systems. In the practical part of the thesis, qualitative research was used. With the form of questionnaires and subsequent analysis of answers by the respondents, we achieved the main aim of this diploma thesis. The directors of selected social facilities participated in the questionnaire survey. The respondents were the director of Home for people with disabilities in Osek and the director of the Center of social services in Jindřichův Hradec, Social service Czech.

In this diploma thesis I present the responses of the directors of selected social facilities, compare answers mutually and with valid legislative framework and other normative documents. In the results chapter I introduce the outcomes of the SWOT analysis and in further analyze the individual respondent answers. By analyzing and comparing the information obtained from the questionnaire survey, I am able to use the SWOT analysis to determine that the Center of social services Jindřichův Hradec, Social service Czech is better prepared for power and water outages than the Home for people with disabilities in Osek. The diploma thesis can help increase the preparedness of selected social facilities for electric power and water outages. All suggestions for improving preparedness can be found in the results chapter and is also included in the opportunities section of the SWOT analysis.

Key words: preparedness, social facilities, water, electric power

Obsah

Úvod.....	9
1 Teoretická část	10
1.1 Sociální zařízení.....	10
1.1.1 Historie pojmů spojených se sociální problematikou	10
1.1.2 Definice a účel sociálních služeb	11
1.1.3 Dělení sociálních služeb a jejich příklady.....	11
1.1.4 Zřizovatelé a poskytovatelé sociálních služeb a jejich registrace.....	12
1.1.5 Právní předpisy týkající se sociálních zařízení	13
1.1.6 Evakuace sociálních zařízení a plán evakuace obyvatelstva	13
1.2 Kritická infrastruktura	14
1.2.1 Ochrana kritické infrastruktury.....	15
1.2.2 Prvky kritické infrastruktury a způsoby jejího určování.....	16
1.2.3 Průřezová kritéria a odvětvová kritéria	16
1.2.4 Mezinárodní právní předpisy spojené s kritickou infrastrukturou.....	17
1.2.5 Právní předpisy spojené s kritickou infrastrukturou v České republice...	17
1.3 Elektrická energie.....	19
1.3.1 Energetická bezpečnost	19
1.3.2 Blackout.....	21
1.3.3 Elektrická energie v životě člověka	22
1.3.4 Dopady blackoutu	23
1.3.5 Možné příčiny energetického blackoutu	24
1.3.6 Opatření, která mohou být v České republice přijata.....	25
1.3.6.1 Metodický pokyn pro nouzové zásobování pitnou vodou.....	26
1.3.6.2 Náhradní zásobování pitnou vodou.....	26
1.3.6.3 Nouzové zásobování pitnou vodou	26
1.3.7 Připravenost na blackout v Českých Budějovicích.....	27
1.3.8 Blackout v Austrálii 2016.....	28
1.3.9 Rizika hrozící při výpadku elektrické energie sociálním zařízením.....	29
1.4 Voda	30
1.4.1 Vymezení pojmu pitná voda.....	31
1.4.2 Pitná voda a vodní hospodářství	31
1.4.3 Voda v životě člověka	33

1.4.4	Nouzové zásobování pitnou vodou.....	34
1.4.5	Právní předpisy spojené se zásobováním pitnou vodou	35
2	Cíl práce a hypotézy	37
2.1	Cíl práce.....	37
2.2	Výzkumná otázka.....	37
3	Metodika	38
3.1	Charakteristika výzkumného souboru	38
3.2	Vzor dotazníku.....	38
3.3	SWOT analýza	40
4	Výsledky	41
4.1	Dotazník číslo 1- Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek	42
4.1.1	Dílčí závěry- Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek.....	46
4.2	Dotazník číslo 2- Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká	47
4.2.1	Dílčí výsledky- Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká	51
4.3	Komparace zařízení.....	52
4.4	Komparace dotazníku s platnými právními předpisy a dalšími závaznými dokumenty.....	55
4.5	Kritéria SWOT analýzy- Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek....	57
4.5.1	Silné stránky- Strenghts.....	58
4.5.2	Slabé stránky- Weaknesses.....	59
4.5.3	Příležitosti- Opportunities	60
4.5.4	Hrozby- Threats	61
4.6	SWOT analýza- Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek.....	61
4.7	Kritéria SWOT analýzy- Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká.....	64
4.7.1	Silné stránky- Strenghts.....	65
4.7.2	Slabé stránky- Weaknesses.....	66
4.7.3	Příležitosti- Opportunities	67
4.7.4	Hrozby- Threats.....	68

4.8	SWOT analýza – Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká	69
4.9	Návrhy na vylepšení připravenosti vybraných sociálních zařízení.....	71
5	Diskuse	74
6	Závěr.....	82
7	Seznam použitých zdrojů.....	83
8	Seznam tabulek a příloh.....	89
9	Seznam zkratk	91

Úvod

Již řadu let ohrožuje lidstvo mnoho nebezpečí. Mezi první situace, které ohrožovaly lidstvo již od doby jeho existence, byly například: živelní katastrofy či náboženské, sociální či etnické střety, ze kterých často docházelo ke vzniku válečných konfliktů. S vývojem společnosti a moderních technologií vznikala nová nebezpečí. Dalšími hrozbami, které vznikly byly průmyslové havárie, problematika spojená s vývojem nových technologií, jako například informační technologie, genové manipulace, nanotechnologie či jaderná energie. S globalizací společnosti přicházejí rizika terorismu a díky snaze o maximalizaci zisku, vzniká riziko spojené s udržitelným rozvojem území (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, 2013).

Opatření snižující nebezpečí vzniku a případné následky rizik a hrozeb slouží jako ochrana celé společnosti. Následně můžeme vnímat ochranu obyvatelstva jako jednu z důležitých součástí systému bezpečnosti České republiky, která je v souladu s Bezpečnostní strategií České republiky schválenou vládou v roce 2011 usnesením č. 665 (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, 2013).

V této diplomové práci se zabývám připraveností sociálních zařízení na výpadky elektroenergetiky a vody.

Cílem práce je zmapovat, jakým způsobem je vybrané sociální zařízení připraveno na výpadek elektroenergetiky a vody.

Předpokládám, že diplomová práce bude využita pro studijní a výzkumné účely. V závěru práce také uvádím návrhy na zlepšení zabezpečení pro případ výpadku elektrické energie a vody.

1 Teoretická část

Hlavními tématy teoretické části, kterými se zabývám v této diplomové práci jsou sociální zařízení, kritická infrastruktura, elektrická energie a voda. Informace získané čtením těchto základních témat mají za úkol napomoci čtenáři s lepší orientací v praktické části diplomové práce.

1.1 Sociální zařízení

V rámci sociálních služeb jsou poskytovány činnosti, které mají za úkol vytvářet důstojné podmínky pro život a pomáhat se sociálním začleněním osob do společnosti. Podmínky pro život jsou nastavovány dle aktuální úrovně rozvoje společnosti (Brehovská, Líbal, 2014).

Podpora znevýhodněných bližních je uznána v základních lidských právech. Tato práva byla zakotvena během velkých novodobých revolucí. Sociální práva jako součást lidských práv se začala formulovat na počátku dvacátého století (Brehovská et al., 2016).

1.1.1 Historie pojmů spojených se sociální problematikou

Chudinská péče a sociální správa byly předchůdci pojmu sociální zabezpečení. Tyto pojmy se vyvíjely v Evropě od 16. století až do 1. světové války. Jako první začala svobodná města pečovat o chudé. Dále bylo regulováno žebrání a následně byly vytvářeny azyly. Po městech tuto úlohu převzal stát a začaly vznikat systémy, které měly za úkol pomáhat chudým. Termín chudinská péče tedy označuje různá komunální a státní opatření pomáhající chudým (Tröster, 2010).

Historickým předchůdcem pojmu sociální správa, byl pojem chudinská správa. Jednalo se o soustavu veřejnoprávní administrativy, která měla za úkol organizovat a provádět chudinskou pomoc. Jejimi hlavními úkoly bylo dohlížet na dodržování právních předpisů chudými, spravovat finance státu získaných z daní a poskytovat chudině azyl a další služby (Tröster, 2010).

Na konci 19. století a na počátku století 20. označoval pojem sociální péče systematickou péči státu a obcí o osoby tzv. sociálně slabší. Ve 20. století vznikl pojem sociální bezpečnost či zabezpečení. Samotné slovo sociální má latinský původ. V roce 1905 bylo používáno ve smyslu týkající se společnosti. V roce 1932 se jeho význam změnil na označení hospodářsky slabých, vykořisťovaných či závislých vrstev obyvatelstva. Později v roce 1948 bylo slovo sociální využíváno ve třech významech. Významy byly následující: týkající se hmotného zabezpečení osoby, vztahující se ke společnosti, související s vylepšováním

společenských poměrů. V 70. a 80. letech 20. století byl pojem nevhodně zaměňován za hygienický. A to kvůli sociálním zařízením, která označovala hygienická zařízení. Jako první v dějinách použil pojem sociální bezpečnost generál S. J. A. Bolívar y Ponte (Tröster, 2010).

1.1.2 Definice a účel sociálních služeb

Sociální služby jsou určeny lidem, kteří jsou sociálně znevýhodněni. Cílem služby je vylepšit kvalitu života a začlenit tyto osoby do společnosti, nebo naopak ochránit společnost před negativními vlivy, které by s sebou mohly přinést. Je brán zřetel na samotného uživatele služby ale také na rodinu, či společenské skupiny, do kterých patří (Matoušek, 2007).

Sociální služby jsou financovány z veřejných rozpočtů, čímž se liší od komerčních služeb. Můžeme je částečně začlenit do skupiny veřejných služeb, které jsou poskytovány veřejnosti. Na základě uzavřené obchodní dohody mezi uživatelem a poskytovatelem, se může stát sociální služba komerční. Sociální služby jsou blíže definovány právními předpisy (Matoušek, 2007).

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách upravuje konkrétní podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám, které se nacházejí v nepříznivé sociální situaci. Důvody mohou být například nepříznivý zdravotní stav, způsob života, který vede ke konfliktům se společností, sociální prostředí, které osoby znevýhodňuje, nebo trestní činnost druhé fyzické osoby, která může omezovat práva a zájmy ohrožené osoby. Pomoc je poskytována cestou sociálních služeb a také příspěvků na péči (Brehovská, Líbal, 2014).

1.1.3 Dělení sociálních služeb a jejich příklady

Poskytované služby se odvíjí od cílové skupiny, pro kterou jsou určeny. Cílovými skupinami mohou být nezaměstnaní, děti a rodiny, rizikové děti a mládež, senioři, etnické menšiny, uprchlíci, lidé s postižením, lidé trpící duševními nemocemi či lidé se závislostí (Matoušek, 2007).

Mezi služby, které jsou v rámci sociálních služeb poskytovány, patří například: ústavní zařízení pro děti a mládež, ústavní zařízení pro děti s postižením, psychiatrické léčebny, azylové domy pro matky s dětmi, služby pro bezdomovce, denní centra pro seniory, domovy pro seniory, terénní práce s uživateli drog, sociální práce s pachateli trestných činů, sociální práce s oběťmi trestných činů a mnoho dalších (Matoušek et al., 2013).

Sociální služby se dělí na sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. A mohou být vykonávány třemi formami. Jsou jimi služby pobytové, ambulantní a terénní (Matoušek, 2007).

V zákoně č. 108/2006 Sb., jsou služby děleny na služby sociální péče a služby sociální prevence. První skupina zahrnuje pečovatelské služby, tedy služby, kdy se klient není schopen starat sám o sebe a potřebuje asistenci další osoby. Do služeb sociální prevence jsou zahrnuty služby, které mají klientovi pomoci se opětovně začlenit do společnosti (Matoušek, 2007).

1.1.4 Zřizovatelé a poskytovatelé sociálních služeb a jejich registrace

V České republice mohou být zřizovateli sociálních služeb obce, kraje a Ministerstvo práce a sociálních věcí. Obce mohou zřizovat buď vlastní organizační složky bez právní subjektivity, nebo příspěvkové organizace, a to v rámci své samostatné působnosti. Příspěvkové organizace mají samostatnou právní subjektivitu. Organizační složka obce je využívána hlavně v případech, kdy nejsou vysoké nároky na prostory, techniku a personál. Pokud by měla obec zřizovat službu náročnou na výše uvedené parametry, je vhodnější využít vytvoření příspěvkové organizace (Matoušek, 2007).

V rámci své samostatné působnosti má kraj stejné možnosti na zřizování sociálních služeb jako obec. Po zrušení okresů v roce 2002 převzaly kraje většinu zařízení sociální péče a staly se jejími zřizovateli (Matoušek, 2007).

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) má také právo zřizovat zařízení sociální péče. MPSV je zřizovatelem specializovaných ústavů, které mají celostátní působnost.

Prostředky na financování sociálních služeb získávají obce, kraje a MPSV ze svých rozpočtů. Tyto prostředky buď zcela, nebo jen z části kryjí veškeré náklady na provozování služeb. Od roku 2007 získávají registrovaní poskytovatelé služeb státní dotace, které jim zprostředkovávají krajské úřady (Matoušek, 2007).

V České republice mohou být zřizovateli a poskytovateli sociálních služeb také nestátní neziskové organizace, které mohou na svou činnost získávat dotace z veřejných rozpočtů. Tyto subjekty však nemají právní nárok na dotace z rozpočtu obcí, krajů ani ministerstev (Matoušek, 2007).

Obce, obce s rozšířenou působností a kraje mají za úkol zjišťovat potřebu sociálních služeb a také zpracovávají plány pro rozvoj sociálních služeb na svém území. Tyto orgány mají podpůrnou funkci a zajišťují sociální služby pouze tam, kde hrozí újma na zdraví či životě, pokud by služba nebyla zajištěna (Matoušek, 2007).

Sociální služby lze nyní poskytovat pouze po rozhodnutí o registraci, kterou vydává příslušný krajský úřad. Služby mohou být poskytovány pouze na základě oprávnění k poskytování sociálních služeb. Každý krajský úřad vede registr poskytovatelů sociálních služeb, tento registr v elektronické podobě kontroluje Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Pokud poskytovatel závažným způsobem poruší své povinnosti, nesplní standardy týkající se kvality poskytovaných služeb, nebo přestane splňovat podmínky registrace, může registrující orgán registraci zrušit (Matoušek, 2007).

1.1.5 Právní předpisy týkající se sociálních zařízení

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění zajišťuje základní rámec sociální podpory a pomoci (Brehovská, Líbal, 2014).

Spolu s dalšími zákony změnil systém sociální péče. Jedná se o zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. V zákoně č. 108/2006 Sb., je uvedeno, že každá osoba má možnost využít základní sociální poradenství, které je poskytováno bezplatně. Primárně by osobám ohroženým nepříznivou sociální situací měla být poskytována pomoc vedoucí k jejich proaktivnímu chování. Služby by měly být individualizované a podporovat samostatnost, aby se zkrátilo trvání nepříznivé sociální situace. Důraz je kladen také na zachování lidské důstojnosti osob, dodržování základních svobod a lidských práv. Mezi příjemcem a poskytovatelem sociálních služeb musí být uzavřena smlouva o jejich poskytování. Bez registrace u krajských úřadů není možné provozovat sociální služby. Mezi pravomoci krajského úřadu patří možnost provádět na registrovaných pracovištích inspekce, které mají v první řadě za úkol zhodnotit kvalitu poskytovaných služeb. Aby byla zajištěna standardní kvalita poskytované péče, zákon rovněž stanovuje předpoklady pro sociálního pracovníka potřebné k výkonu jeho povolání (Matoušek, 2007).

Jak již bylo zmíněno výše, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění ukládá poskytovateli a příjemci sociální péče mezi sebou uzavřít písemnou smlouvu. Tato smlouva chrání oba subjekty a v případě vzniku sporu dojde ke snazšímu vyřešení situace. Smlouva je ve většině případů uzavírána mezi nestátním poskytovatelem sociálních služeb a klientem, který sociální službu potřebuje zajistit (Matoušek, 2007).

Dalšími důležitými předpisy jsou vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách a zákon č. 47/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (Zákony pro lidi.cz, 2019).

1.1.6 Evakuace sociálních zařízení a plán evakuace obyvatelstva

Jednou z nejdůležitějších součástí ochrany obyvatelstva je evakuace. Je potřeba vnímat všechny aspekty, které jsou do evakuace zahrnuty. Evakuace musí být řešena jak z hlediska požární ochrany, tak z hlediska krizového managementu. Evakuace je řešena zákonem

č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a vyhláškou Ministerstva vnitra k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva č. 380/2002 Sb. (Brehovská et al., 2017).

Způsob provádění evakuace a jejího všestranného zabezpečení je uveden ve vyhlášce Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., konkrétně se jedná o čtvrtou část § 12–14 (Vyhláška č. 380/2002).

Adams a Galea (2010) ve své práci uvádějí problematickou evakuaci pacientů se sníženou pohyblivostí z vícepodlažních budov. Ve Velké Británii jsou některé výškové budovy vybaveny hasičskými výtahy, které mohou být použity k evakuaci. Tyto výtahy jsou speciálně navrženy na provoz v požárních podmínkách. Ve většině případů se však očekává, že klienti se sníženou pohyblivostí zůstanou v budově na bezpečném místě, nebo jim bude při přesunu z budovy poskytována asistence (Adams, Galea, 2010).

Specifické akce z oblasti evakuace jsou v souladu s vyhláškou Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb. o některých podrobnostech integrovaného záchranného systému. Evakuace je zahrnuta do plánů specifických činností, které jsou součástí havarijních plánů kraje a vnějších havarijních plánů. Postup při ohrožení požárem upravuje nařízení 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a státního požárního dozoru. § 33 upravuje postup při evakuaci postižených osob, zvířat a materiálních předmětů z objektů, které jsou ohroženy ohněm (Brehovská et al., 2017).

Plán evakuace obyvatelstva se skládá z předem připravených postupů a vybraných informací. Slouží k realizování plošné evakuace obyvatelstva a je součástí havarijního plánu kraje, vnějšího havarijního plánu a krizového plánu kraje. Plán evakuace obyvatelstva je zaměřen spíše na provedení dlouhodobé evakuace, ale lze ho využít i pro krátkodobou evakuaci. Plán je zpracováván pro část územního správního celku, nebo pro celou oblast, která je ohrožena. Toto území musí být nejprve podrobena analýze rizik vycházející z havarijního plánu kraje, vnějšího havarijního plánu, příslušného povodňového plánu, anebo z dalších operačních plánů krizového plánu kraje (Plán evakuace obyvatelstva, 2004).

1.2 Kritická infrastruktura

Kritická infrastruktura (KI) zahrnuje služby a také výrobní a nevýrobní systémy. V případě jejich nefunkčnosti by byla závažným způsobem ohrožena bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatel, veřejná správa nebo ekonomika. Je v zájmu celé společnosti tyto prvky chránit, protože je potřeba, aby tyto systémy a služby fungovaly jak při běžných situacích, tak i při mimořádných událostech a krizových situacích. Ochranou KI je

tedy zajišťována i její funkčnost při zohlednění všech rizik a hrozeb, která by ji mohly negativně ovlivnit (Svoboda, 2010).

KI je komplexní systém, který se skládá z jednotlivých prvků sítě a spojnic, které tyto prvky vzájemně propojují. Jako uzly označujeme místa, kde se setkává více spojnic prvků. Z tohoto důvodu může každé narušení, poškození či výpadek jednoho z uzlů více či méně ovlivnit fungování ostatních uzlů. V nejhorsím případě může způsobit až zhroucení celého systému kritické infrastruktury. Z hlediska její ochrany je potřeba chránit každý uzel. KI má tedy síťové uspořádání (Svoboda, 2010).

KI má zásadní význam z hlediska ochrany osob, zdraví, bezpečnosti a majetku. Historicky je pojem kritická infrastruktura spjat s tzv. Kubánskou krizí, která je datována do roku 1962, do povědomí se však dostala na konci minulého století. V roce 1962 je poprvé zmiňována zranitelnost systému jako celku, konkrétním problémem bylo zabezpečení komunikační sítě. V reakci na teroristické útoky na Světové obchodní centrum v září 2001 v New Yorku, bombové útoky v roce 2004 v Madridu a v Londýně v roce 2005 došlo k zásadním změnám v oblasti kritické infrastruktury. Tyto události se staly důkazem, že v případě narušení kritické infrastruktury dojde k významnému ohrožení bezpečnosti. Na základě těchto událostí bylo také zjištěno, že veřejnost se dovídá o kritické infrastruktuře pouze v situacích, kdy dojde k jejímu selhání (Vodvářka, 2019).

Prvky kritické infrastruktury jsou systémy nebo infrastruktury jako například energetika, voda, veřejná správa, doprava, bankovníctví a finance nebo telekomunikace a informační technologie. Všechny tyto prvky jsou tvořeny dílčími částmi. Jako příklad můžeme uvést energetiku, která se dále dělí na ropu a ropné produkty, plyn, tepelnou energii a elektrickou energii (Vodvářka, 2019).

1.2.1 Ochrana kritické infrastruktury

Cílem ochrany kritické infrastruktury je snížit zranitelnost systému, tedy vyvarovat se negativních dopadů mimořádných událostí a zvýšit tak odolnost systému. Důležitým bodem ochrany KI jsou opatření, která se zaměřují na odstranění, nebo alespoň na zmírnění možných škod. Příkladem preventivních opatření, která jsou nápomocná při řešení situace jsou zejména následující: zabránit vzniku mimořádných událostí nebo co nejvíce omezit jejich následky, zvýšit bezpečnost technickoorganizačními opatřeními (Svoboda, 2010).

Zodpovědnost za ochranu prvků KI má provozovatel. Jedná se o soukromé subjekty nebo státní úřady. Subjekt musí zpracovat plán krizové připravenosti subjektu KI, jehož účel je ochrana prvku KI. Obsahem plánu jsou identifikovaná ohrožení prvku KI, která mohou

vzniknout a také opatření, která jsou stanovena na ochranu konkrétního prvku. Plán je rozdělen na základní, operativní a pomocnou část. Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., uvádí potřebné náležitosti a způsob zpracování tohoto plánu k provedení krizového zákona, tedy zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (Ochrana kritické infrastruktury, c2019).

Síť, která tvoří KI, je velice rozsáhlá. Veřejnost očekává, že veškerou starost o ochranu KI převezme stát. Z praktického hlediska je toto očekávání zcela nereálné, protože většina prvků KI není ve vlastnictví státu, ale soukromníků. Je tedy na státu, aby vhodně a důkladně tyto prvky vybíral a také motivoval jejich majitele, aby prováděli preventivní opatření ve věci jejich ochrany (Musilová, 2017).

Ochrana kritické infrastruktury je dle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů zaměřena na snížení rizika narušení funkce prvku KI (zákon č. 240/2000 Sb.).

1.2.2 Prvky kritické infrastruktury a způsoby jejich určování

Prvky KI jsou určeny dle odvětvových a průřezových kritérií. Jedná se především o stavby, prostředky či o veřejnou infrastrukturu. V České republice je v současné době vedeno na seznamu prvků KI přibližně 1300 prvků. Tento seznam vede Ministerstvo vnitra (Ochrana kritické infrastruktury, c2019).

Nařízení vlády č. 432/2010 Sb. o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury uvádí průřezová a odvětvová kritéria, která musí splňovat prvky KI, jinak není možné je na seznam KI prvků zařadit. Vodní hospodářství, zemědělství, potravinářství, doprava, veřejná správa nebo energetika patří mezi příklady odvětvových kritérií. Ve veřejné správě jsou obsaženy například sociální pomoc, sociální zabezpečení nebo státní sociální podpora (Ochrana kritické infrastruktury, c2019).

1.2.3 Průřezová kritéria a odvětvová kritéria

Průřezová kritéria tvoří soubor hledisek, která slouží k posouzení závažnosti vlivu narušení funkčnosti KI. Mezními hodnotami jsou zde rozsah ztrát na životě, dopad na zdraví osob, mimořádně vážný ekonomický dopad nebo dopad na veřejnost v důsledku rozsáhlého omezení poskytování nezbytných služeb nebo jiného závažného zásahu do každodenního života (zákon č. 240/2000 Sb.).

Existují tři konkrétní průřezová kritéria pro určení prvků kritické infrastruktury. Jsou jimi následující hlediska: a) počet obětí s mezní hodnotou více než 250 mrtvých nebo více než 2500 osob s následnou hospitalizací po dobu delší než 24 hodin; b) následky ekonomického dopadu

s mezní hodnotou hospodářské ztráty státu vyšší než 0,5 % hrubého domácího produktu; c) následky dopadu na veřejnost s mezní hodnotou rozsáhlého omezení poskytování nezbytných služeb nebo jiného závažného zásahu do každodenního života postihujícího více než 125 000 osob (nařízení vlády č. 432/2010 Sb.).

Odvětvová kritéria stanovuje nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury (Musilová, 2017).

Tato kritéria jsou uvedena v příloze tohoto nařízení (nařízení vlády č. 432/2010 Sb.).

Pojmem odvětvová kritéria jsou značeny technické nebo provozní hodnoty k určování prvku kritické infrastruktury. Jedná se o prvky v následujících odvětvích: energetika, vodní hospodářství, potravinářství a zemědělství, zdravotnictví, doprava, komunikační a informační systémy, finanční trh a měna, nouzové služby a veřejná správa (zákon č. 240/2000 Sb.).

1.2.4 Mezinárodní právní předpisy spojené s kritickou infrastrukturou

Nařízení Evropské unie jsou právní akty uplatňující se automaticky a jednotně ve všech členských státech Evropské unie (EU). Nařízení jsou závazná v celém rozsahu pro všechny státy EU. Jsou uplatňovány bez nutnosti provádění implementace do vnitrostátního práva, a to ihned po vstupu těchto nařízení v platnost (Druhy právních předpisů EU).

Směrnice slouží ve všech zemích EU k dosažení určitého výsledku, ale ponechávají svobodu ve způsobu, jakým ho bude dosaženo. Členské státy musí přijmout opatření, aby následně mohlo dojít k začlenění směrnice do vnitrostátního práva. O opatřeních musí vnitrostátní orgány informovat Evropskou komisi. Provedení musí proběhnout ve stanovené lhůtě. Obvykle se jedná o dobu do dvou let. Pokud nedojde k provedení směrnice, Evropská komise může zahájit řízení o nesplnění povinnosti (Druhy právních předpisů EU).

1.2.5 Právní předpisy spojené s kritickou infrastrukturou v České republice

Obecnými právními předpisy, které upravují činnost v oblasti příprav na krizové situace jsou zejména:

- Zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv,
- Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky,
- Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky,
- Zákon č. 463/2000 Sb., Nařízení vlády o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů na ochranu obyvatelstva,

- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon),
- Vyhláška č. 498/2000 Sb., vyhláška SSHR o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy (Pešan, 2010).

Mezi další právními předpisy, které jsou spojeny s KI můžeme zařadit následující:

- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky,
- Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon),
- Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury (vymezuje průřezová a odvětvová kritéria),
- Zákon č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru).

Brehovská (2009) uvádí, že legislativa v České republice nezná pojem kritická infrastruktura jako takový. Prozatím je zde připravováno legislativní prostředí spojené s ochranou kritické infrastruktury. Avšak existují právní normy, dle kterých se ochrana kritické infrastruktury řídí. Jako příklady můžeme uvést zákony na ochranu dodávek elektřiny a ropy. Jedná se o:

- Zákon č. 189/1999 Sb. o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů,
- Zákon č. 406/2000 Sb. o hospodaření energií,
- Zákon č. 458/2000 Sb. o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (Brehovská, 2009).

Jak už bylo uvedeno výše, v České republice není schválen žádný zákon, jenž by upravoval pojem kritická infrastruktura a také její ochranu, což uvádí také Kubicová (2010). Nejlépe lze v problematice KI využít zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon). Správní úřady mají tímto zákonem uloženo provádět analýzy ohrožení a vést přehled možných rizik a hrozeb. Při zjištění nedostatků je musí odstranit, aby bylo zabráněno vzniku krizových situací. Na základě tohoto zákona jsou státní a soukromé subjekty povinny přijmout opatření, kterými bude zajištěna fyzická a informační bezpečnost. Dalšími zákony zabývající se oblastí kritické infrastruktury jsou:

- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému,
- Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů,
- Zákon č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou (Kubicová, 2010).

Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury vymezuje průřezová a odvětvová kritéria. Odvětvová kritéria pro určení prvku kritické infrastruktury a konkrétní oblasti národní KI jsou uvedena v příloze tohoto nařízení vlády (Nařízení vlády č. 432/2010 Sb.).

1.3 Elektrická energie

Závislost lidské společnosti na využívání energie se prohlubuje již od vynálezu parního stroje. Stáváme se závislí na elektrické energii, kterou čerpáme nejen z lidské či zvířecí práce, ale i z využívání zdrojů, které jsou neobnovitelné. Jedná se o získání energie ze štěpných reakcí v jaderných elektrárnách, o spalování plynu, ropy a uhlí. Díky tomu se zajištění energetické bezpečnosti stává jednou z nejdůležitějších oblastí politiky (Zlonický, 2017).

Hrubý a Lukášek (2015) uvádějí, že v následujících třiceti letech můžeme očekávat vyšší cenu a zhoršenou dostupnost elektrické energie kvůli zvýšenému globálnímu růstu její spotřeby, na čemž se dle autorů shodují veškeré dostupné analýzy. Stane se tak v důsledku zvýšené spotřeby energie v rozvojových a rychle se vyvíjejících státech světa a také v důsledku zvýšení spotřeby energie světa v oblasti průmyslu. Autoři mluví konkrétně o státech, ve kterých dochází k populační explozi jako například Indonésie, Čína, Brazílie či Indie. V současné době je hlavním úkolem států zajištění energetických surovin a zdrojů. Jednou z dominantních potřeb států se stává diferenciací zdrojů energie a jejich cest. Součástí fungování moderního státu se také stává energetická bezpečnost státu. Nezávislost státu na cizích energetických zdrojích úzce souvisí s energetickou bezpečností a je nutné ji také zajistit (Hrubý, Lukášek, 2015).

1.3.1 Energetická bezpečnost

Energetickou bezpečnost lze popsat jako zajištění plynulosti dodávek elektrické energie, která je nezbytná pro chod energetických služeb. Tyto služby jsou důležité pro zabezpečení chráněných zájmů států. Energetickou bezpečnost můžeme rozdělit na tři podskupiny. Jsou jimi bezpečnost při zajištění energetických zdrojů, bezpečnost dopravy energie a energetických transformací a energetická bezpečnost koncových uživatelů. Vlády mají odpovědnost zajistit

spolehlivý přesun elektrické energie až ke spotřebiteli. Soukromý sektor svou odpovědností podněcuje zvyšování tržních hodnot energetických podniků. V subsystému bezpečnosti koncových uživatelů může docházet ke střetům. Při nízkých tržbách není spolehlivě zajištěna dodávka, protože nedochází k ekonomické motivaci. Proto je subsystém koncových uživatelů nejvíce ohrožen vzhledem k jeho bezpečnosti. Může dojít k přerušení dodávky elektrické energie uživatelům, což dá vzniknout krizové situaci a může dojít až k ohrožení chráněných zájmů České republiky (Brehovská, 2009).

Klíčovou složkou státu, který moderně funguje ve 21. století, je energetická bezpečnost a zajištění nezávislosti na zdrojích energie ze zahraničí. Do popředí projednávaného programu Evropské unie se v posledních desetiletích dostává energetická bezpečnost. Během tohoto období bylo přijato mnoho strategických dokumentů, koncepcí, které se zabývají zdroji levné energie pro Evropu, či přímo energetickou bezpečností nebo přepravními cestami. Bohužel žádný z výše uvedených dokumentů nebyl tak významný, aby zásadně ovlivnil tuto oblast evropské politiky Evropské unie (Hrubý, Lukášek, 2015).

Zajištění dodávek elektrické energie nemůže fungovat bez výroben elektřiny, přenosových a distribučních soustav. Ještě před vznikem mimořádných událostí je třeba předdefinovat způsob řešení těchto stavů. Například musí být předem určena práva a povinnosti účastníků na trhu s elektřinou. Nástroje pro řešení nedostatku elektřiny, ohrožení elektrizační soustavy, dále zabezpečení soustavy a její spolehlivost jsou uvedeny v právních předpisech spojených s energetikou. Jedná se například o nařízení Komise (EU) 2017/1485, 2017/2196 a zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů. V těchto právních předpisech rozpoznáváme dva následující vztahy. Jedná se o předcházení stavu nouze a stav nouze. Krizová opatření jsou realizována odpovědnými orgány po vyhlášení stavu nouze v elektroenergetice, nebo v ostatních energetických odvětvích, nebo vyhlášením krizového stavu dle rozsahu a charakteru (Typový plán Narušení dodávek elektrické energie velkého rozsahu, 2018).

Při mimořádných událostech nebo v případě krizových situací se energetika řídí zákonem č. 458/2000 Sb. a také vyhláškou č. 80/2010 Sb. Ministerstva průmyslu a obchodu o stavech nouze v elektroenergetice. Plynárenství, teplárenství a elektroenergetika jsou zabezpečeny nouzovými dodávkami energie. Dle příslušného vypínacího, regulačního, frekvenčního plánu, nebo s ohledem na nastalou situaci bude obyvatelstvu dodávána elektrická energie (Kratochvílová et al., 2013).

1.3.2 *Blackout*

Blackout můžeme označit jako výpadek zásobování elektrickou energií ve velkém rozsahu. Lze ho zařadit mezi jevy, které nejzávažnějším způsobem mohou ohrozit ekonomický vývoj i základní bezpečnost obyvatelstva. Evropský blackout nalezneme ve zprávách, které hodnotí globální rizika, například spolu s přehřátím čínské ekonomiky, neudržitelným vývojem třetího světa či zhroucení transatlantického datového spojení. Dopady narušení elektroenergetické infrastruktury na vlastní zařízení mohou být značně menší než dopady na vnější okolí, a to bez ohledu na vyvolávající příčinu. Vzájemná propojenost má v tomto případě zesilující účinky na dopady mimořádné události. K šíření krizového stavu dochází právě kvůli vzájemné závislosti, která má dominovou či kaskádovou tendenci. Jedná se o specifickou vlastnost blackoutu. Dopadem může být rozklad základních funkcí území, ohrožení chráněných zájmu státu a také zvětšování oblasti, která byla primárně zasažena (Beneš, 2011).

Z toho důvodu je potřeba se věnovat především opatřením, která mohou zmírnit nastalou situaci. A to na úkor řešení příčiny, která k situaci vedla. Blackout může nastat z mnoha příčin, jako jsou například vlna tsunami, zemětřesení, jaderná katastrofa a mnohé další. Beneš (2011) uvádí, že v posledních šesti letech jsme mohli zaznamenat zvýšení počtu výpadků elektrické energie, každoročně se jejich počet zvýšil na více než deset. Některé z blackoutů byly natolik rozsáhlé, že ovlivnily životy desítek milionů lidí. Pokud se zaměříme na dlouhotrvající blackouty a jejich důsledky, zjistíme, že mají nejničivější účinky na velká města (Beneš, 2011).

Beneš (2011) informuje o „rotujícím blackoutu“, jedná se o střídavé vypínání a zapínání čtvrtí. Jako příklad uvádí Japonsko po zemětřesení v roce 2011, kdy byl nedostatek elektrické energie (Beneš, 2011).

Blackout můžeme zařadit mezi události, které nejzávažněji ohrožují ekonomický vývoj. Dopady na vlastní zařízení jsou v porovnání s dopady na okolí nižší, což Brehovská (2009) označuje jako specifickou vlastnost blackoutu.

Také Štorek et al. uvádějí, že při blackoutu je potřeba počítat s mnohem většími škodami na zdraví a životech, životním prostředí a ekonomice než na zařízeních, která tvoří elektrizační soustavu.

Riziko jeho vzniku je potřeba považovat za reálné vzhledem k zahraničním zkušenostem. K blackoutu dochází kvůli nerovnováze mezi nabídkou a poptávkou elektrické energie. Pro případ vzniku blackoutu si nelze vytvářet strategické rezervy, protože jeho vznik je neočekávaný a může vzniknout během několika málo vteřin. Rizika, která mohou zapříčinit vznik blackoutu, mohou být například extrémní klimatické jevy, nebo riziko možného

teroristického útoku. Česká republika se zapojila do aktivit, které se odehrávají na Blízkém Východě, proto lze předpokládat zvýšené riziko teroristického útoku. Pokud by došlo k dlouhotrvajícímu blackoutu, mohlo by dojít až k rozpadu jakékoliv vyspělé společnosti. Očekáváme, že vzniklá situace by bylo natolik chaotická, že by se složitě zvládala (Brehovská, 2009).

Nežádoucí situace mají své specifické dopady, které můžeme rozčlenit do několika skupin. Jedná se o dopady na majetek a ekonomiku, životní prostředí, zdraví a životy. Přičemž dopady blackoutu můžeme zařadit do následujících skupin: ekonomika, zdraví a životy (Brehovská, 2009).

V roce 2006 byla pravděpodobnost evropského blackoutu ve zprávě Global Risks označena hodnotou 3 z maxima 5. V této zprávě byl také oceněn jeho ekonomický dopad hodnotou 2 (Brehovská, 2009).

Stoprocentně odstranit riziko vzniku rozsáhlého blackoutu není možné. A to jak z ekonomických, tak technických důvodů. Díky preventivním opatřením však lze snížit pravděpodobnost jeho vzniku. Mezi základní preventivní prostředky patří správně nastavené a odzkoušené obranné. Investice do přenosu a výroby elektřiny a vhodné úpravy systémů mohou z dlouhodobého hlediska také snížit riziko vzniku blackoutu. Než budou provedeny investice je potřeba provést detailní studie systému, jako například výpočty stability (Pečený, 2015).

Spojené státy americké mají každý rok průměrně 9 hodin přerušování přísunu elektrické energie na každého spotřebitele. Odhaduje se, že tato přerušování způsobují ekonomické ztráty ve výši nejméně 150 miliard amerických dolarů ročně. Průměrný spotřebitel ve Spojených státech amerických (USA) zažije přibližně 30x častěji výpadek elektrické energie než obyvatelé v Japonsku, nebo Singapuru. Spolehlivost napájení se výrazně liší v závislosti na jednotlivých oblastech. Například v regionu jižní Asie došlo v roce 2009 k přibližně 1200 výpadkům energie. Tyto výpadky trvaly průměrně minimálně dvě hodiny. V Latinské Americe a Karibských státech oproti tomu došlo ve stejném roce k méně než 100 případů výpadku, ale trvaly v průměru 8 hodin (Bruch et al., 2011).

1.3.3 Elektrická energie v životě člověka

Mezi základní povinnosti státu patří ochrana životů a zdraví osob, majetkových hodnot a životního prostředí. Dopady narušení dodávky elektrické energie ve velkém rozsahu se projeví ve všech oblastech fungování státu. Z Analýzy hrozeb pro Českou republiku vychází jejich výčet. Negativní dopad můžeme očekávat zejména v oblasti plnění mezinárodních

závazků a dohod, výroby a služeb, ekonomiky státu, zdraví a běžného života obyvatelstva a také narušení v oblasti životního prostředí (Typový plán Narušení dodávek elektrické energie velkého rozsahu, 2018).

Dopady na zdraví a život osob mohou vzniknout například následujícím skupinám osob: provozní personál výroben elektrické energie, osoby podílejících se na likvidaci následků poškození elektrizační soustavy, obyvatelstvo v důsledku radiační havárie způsobené výpadkem elektrického proudu, obyvatelstvo v důsledku výpadku elektrické energie, nebo omezení její dodávky. Ohrožení zdraví nebo života v důsledku omezení dodávek elektrické energie nebo jejího výpadku hrozí také osobám umístěným ve zdravotnických zařízeních nebo sociální zařízeních. Zdraví a život obyvatel může být ohrožen i v důsledku sekundárních krizových situací. Jedná se například o narušení dodávek pitné vody a potravin, narušení dodávek léčiv a materiálu určeného pro zdravotníky nebo riziko vzniku epidemií (Typový plán Narušení dodávek elektrické energie velkého rozsahu, 2018).

Výpadky elektrické energie způsobují sekundární krizové situace ohrožující zdraví a život obyvatel. Hrozí zde například riziko znečištění životního prostředí v místech uložení energetických surovin a jejich blízkosti, či ve výrobnách elektrické energie. Dále zde hrozí riziko dlouhodobých nebo trvalých následků na životní prostředí z důvodu radiační havárie, nebo narušení životního prostředí v důsledku vzniku sekundárních krizových situací (Typový plán Narušení dodávek elektrické energie velkého rozsahu, 2018).

1.3.4 Dopady blackoutu

Mezi dopady blackoutu můžeme zařadit ohrožení života a zdraví obyvatelstva a některých pracovníků. Jedná se o pracovníky, kteří obsluhují jednotlivé části elektrizační soustavy a zajišťují jejich chod. Dále o pracovníky, kteří odstraňují následky po poškození elektrizační soustavy. Skupinou, která je ale i přesto nejvíce ohrožena, jsou obyvatelé měst. Ti jsou nejvíce ohroženi narušením či úplným přerušením dodávek elektrické energie. Ve zdravotnických, sociálních a dalších pobytových zařízeních můžeme očekávat silné ohrožení. A to z důvodu přerušení dodávek tepla a pitné vody, nebo v důsledku vzniku a následného šíření epidemií a podobně. V současném přístupu dominuje při řešení druhotných dopadů blackoutu jednání bez přípravy a plánování, jako přímá reakce na nově vzniklou unikátní situaci. Ve výsledku se tímto komplikuje představa o připravenosti zdravotnického systému jako celku, a zvláště připravenost poskytovatelů zdravotních služeb, kteří jsou klíčoví (Štorek et al.).

Kozová (2015) mezi dopady výpadku elektrické energie řadí riziko poškození a ničení majetku, poškozování a znečišťování životního prostředí, a to v důsledku sekundárních

krizových situací. Omezen je také stát, který se nemůže zcela zapojit do dění na mezinárodní úrovni, kvůli krizi probíhající na jeho území. Autorka uvádí, že největší škody můžeme očekávat v ekonomickém sektoru. K čemuž dojde z důvodu narušení hospodářství. Dalším důležitým dopadem je sociální dopad. Kozová (2015) informuje o dopadech na každodenní život obyvatelstva, kterému se prozatím nevěnovalo mnoho teoretiků. Sekundárním dopadem krizové situace se může stát i narušování pořádku a ohrožení bezpečnosti postiženého obyvatelstva (Kozová, 2015).

Elektrická energie je propojena s kritickou infrastrukturou a je také základní jednotkou pro fungování mnoha odvětví uvádí Kozová (2015).

V případě výpadku elektrické energie by byla ohrožena kritická infrastruktura, jako například doprava, komunikace, vytápění a zásobování vodou. Dále by byl narušen obchod a zastavily by se výrobní procesy. Kvůli zhroucení telekomunikačních systémů by nefungovaly pohotovostní služby základních složek integrovaného záchranného systému. Nemocnice by fungovaly pouze po dobu fungování nouzového zásobování palivem. Došlo by k uzavření bankomatů a supermarketů. Kvůli vzájemnému propojení energetických sítí, je pravděpodobné rozšíření krizové situace přes hranice do dalších států (Bruch et al., 2011).

1.3.5 Možné příčiny energetického blackoutu

Příčinami poruch mohou být přírodní vlivy, jako například větrná smršť, dlouhodobé sněžení či silná námraza, která spustí tzv. domino efekt. Jedná se o situaci, kdy jedna příčina postupně vyvolá další události, které na sebe navazují. Větrná smršť může zapříčinit pád stromů na elektrické vedení, tím dojde k přerušení vedení elektřiny. Bude narušena rovnováha mezi nabídkou a poptávkou a budou odpojována nezátížená výrobní zařízení. Následně se rozpadne přenosová soustava na navzájem od sebe oddělené ostrovy a porucha se bude i nadále kaskádově šířit, až nakonec dojde k blackoutu (Rady pro občany – blackout, c2018).

Přírodní podmínky způsobují namáhání přenosové sítě, což v mnoha případech způsobuje kolaps. Průběh mimořádného stavu mohou významně ovlivnit pracovníci dispečinku. Záleží hlavně na reakci zásahu dispečerů jednotlivých provozovatelů elektrizačních soustav (Pečený, 2015).

K výpadku elektrické může dojít i kvůli významnému přetoku elektrické energie, která by dorazila z rozvodných soustav v zahraničí. V případě, kdyby došlo k nárůstu produkce elektřiny, ale nedošlo by k odpovídajícímu nárůstu spotřeby, mohl by nastat rozsáhlý výpadek elektrické energie (Rady pro občany – blackout, c2018).

K technickým poruchám může dojít v přenosových soustavách i místech, kde dochází k produkci elektrické energie. Aby došlo k blackoutu, muselo by dojít k několika závažným poruchám najednou, jako například požáru transformátoru a dalším (Rady pro občany – blackout, c2018).

V případě teroristického útoku může být útok veden přímo, jako například útok na trafostanice a jejich následná destrukce. Nebo může být veden skrze informační síť jako kybernetický útok (Rady pro občany – blackout, c2018).

Další příčinou může být lidský faktor. Riziko vzniku pochybení se v dnešní době snažíme omezit proškolením obsluhujícího personálu nebo vytvářením bezpečnostních pravidel (Rady pro občany – blackout, c2018).

Nejpravděpodobnějším důvodem vzniku rozsáhlého blackoutu, díky propracovanosti bezpečnostních systémů, se jeví souhra více významných příčin najednou. Dle příčiny blackoutu můžeme odhadovat délku jeho trvání. Rychlost znovuobnovení dodávek elektrické energie může být až v řádu týdnů, a to zvláště pokud dojde k fyzickému narušení infrastruktury (Rady pro občany- blackout, c2018).

Kozová (2015) uvádí, že možných příčin vzniku blackoutu je velké množství a neexistuje ucelené zpracování těchto příčin, protože každý autor si příčiny řadí jiným způsobem. Autorka rozděluje možné příčiny vzniku blackoutu do 4 skupin. Jedná se o rizika ekonomická, technická, geopolitická a environmentální.

Další konkrétní příčiny může přinést sama energetická síť, pokud je ve špatném stavu, nebo vadné propojení přenosových soustav mezi státy. Problém může nastat při nedostatečné komunikaci a koordinaci napříč provozovateli soustav, nebo při absenci podpůrných algoritmů, které by jinak mohly být nápomocné při rozhodování dispečerů (Kozová, 2015).

1.3.6 Opatření, která mohou být v České republice přijata

V dnešní době existuje mnoho nástrojů, díky kterým je možné účinně předcházet, nebo řešit mimořádné události spojené s energetikou. Prospěšná mohou být například vyhlášení předcházení stavu nouze, nebo vyhlášení stavu nouze v energetice, která vycházejí z právních předpisů. Výše uvedené stavy mohou být vyhlášeny na celém území. Tyto stavy a jejich vyhlášení přímo navazují na provozní opatření v přenosové soustavě. Omezovací, regulační, vypínací a další plány, patří k důležitým dokumentům, ze kterých vychází provozní opatření. Pokud by došlo k ohrožení na životech či zdraví, ohrožení na majetku, nebo životním prostředí v důsledku vzniku mimořádné události, může dojít k vyhlášení některého krizového stavu. V takovém případě mohou orgány státní správy přijímat krizová opatření. K takovým

opatřením může patřit například omezení práva pokojně se shromažďovat, nebo omezení práva pohybu a pobytu osob na území, které je předem vymezeno. Dále mohou být přijata opatření k nouzovému přežití obyvatelstva. Ta zahrnují například nouzové zásobování pitnou vodou, základními potravinami, nebo nouzovou dodávku energií (Rady pro občany- blackout, c2018).

1.3.6.1 Metodický pokyn pro nouzové zásobování pitnou vodou

Metodický pokyn Ministerstva zemědělství (MZe) 74020/2016-MZE-15000 ze dne 22. 12. 2016 k zajištění jednotného postupu orgánů krajů, hl. města Prahy, orgánů obcí s rozšířenou působností, orgánů obcí a městských částí v hl. městě Praze v systému nouzového zásobování obyvatelstva pitnou vodou při mimořádných událostech a za krizových stavů definuje řadu významných pojmů (náhradní a nouzové zásobování pitnou vodou), popisuje činnosti jednotlivých orgánů při zajišťování náhradního i nouzového zásobování pitnou vodou (Metodický pokyn Ministerstva zemědělství, 2016).

1.3.6.2 Náhradní zásobování pitnou vodou

Náhradní zajištění dodávky pitné vody jiným než běžným způsobem, který nemusí plně nahrazovat a pokrývat kapacitu běžného zásobování pitnou vodou, na nezbytně nutnou dobu, než budou odstraněny závady, a to materiálními a věcnými prostředky, personálním zabezpečením provozovatelů vodovodů na území kraje (Metodický pokyn Ministerstva zemědělství, 2016).

1.3.6.3 Nouzové zásobování pitnou vodou

Způsob řešení zásobování pitnou vodou, jehož účelem je zabezpečení nezbytného množství pitné vody požadované jakosti v případech, kdy stávající systém zásobování pitnou vodou je zcela nebo částečně nefunkční. Nouzové zásobování pitnou vodou je omezováno časově na nezbytně nutnou dobu (Metodický pokyn Ministerstva zemědělství, 2016).

Systém nouzového zásobování pitnou vodou je při mimořádné události či krizové situaci aktivován na zasaženém území do pěti hodin od narušení dodávek pitné vody, pokud tato situace ovlivňuje zásobování obyvatelstva pitnou vodou, nebo lze tuto skutečnost předpokládat, a kdy nelze na postiženém území zajistit náhradní zásobování obyvatelstva pitnou vodou (Metodický pokyn Ministerstva zemědělství, 2016).

Při nouzovém zásobování pitnou vodou zabezpečují účastníci nouzového zásobování pitnou vodou množství vody v daném rozsahu:

Tabulka č.1: Zásobování obyvatelstva pitnou vodou

Doba trvání	Objem pitné vody
1.den	5 litrů
2.den	5 litrů
3. den a dále	10 až 15 litrů

Zdroj: Metodický pokyn Ministerstva zemědělství, 2016

Jakost pitné vody během nouzového zásobování pitnou vodou se může lišit od požadavků na jakost pitné vody za běžného provozu, případné změny v jakosti distribuované vody musí schválit příslušné orgány ochrany veřejného zdraví. (Metodický pokyn Ministerstva zemědělství, 2016).

V případě vzniku mimořádné události organizují zásobování pitnou vodou následující subjekty:

- a) starosta obce – v rámci zajištění činnosti obce v podmínkách nouzového přežití obce
- b) organizuje a koordinuje hasičský záchranný sbor kraje

Pokud dojde k vyhlášení krizového stavu zajišťuje nouzové zásobování pitnou vodou:

- a) starosta obce – v rámci činnosti obce v podmínkách nouzového přežití obyvatelstva
- b) zásobování koordinuje hejtman kraje (popřípadě primátor hlavního města)

Na organizaci nouzového zásobování pitnou vodou se podílejí orgány kraje a orgány obcí, a to po nezbytně nutnou dobu potřebnou pro obnovení funkce běžného zásobování pitnou vodou.

Orgány obcí s rozšířenou působností se podílejí na řešení krizové situace v rámci nouzového zásobování pitnou vodou a plní úkoly stanovené orgány krizového řízení kraje. (Metodický pokyn Ministerstva zemědělství, 2016)

1.3.7 Přípravenost na blackout v Českých Budějovicích

V rámci výzkumného projektu, který byl podpořen programem Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky, vznikl systém, který dokáže minimalizovat negativní dopady blackoutu na lidskou společnost a omezit možné ekonomické škody. Systém dokáže řídit dodávku elektrické energie a nasměrovat ji k vybraným spotřebičům a spotřebitelům. Je díky tomu možné zajistit například chod nemocnic, kanalizace, vodáren, bankomatů či chod prvků kritické infrastruktury. Jedná se o unikátní řešení jak v České republice, tak v Evropské Unii.

Při testu v reálném prostředí bylo potvrzeno, že už po 0,2 sekundy od výpadku elektrické energie, lze místní zdroje přeměrovat tak, aby pokryly spotřebu míst, která byla vybrána v krizovém plánu. Součástí tohoto řešení je také převedení domácností na sníženou spotřebu, což je prováděno automaticky. Díky tomuto opatření by zůstaly funkční například komunikační prostředky, mrazničky, nebo oběhová čerpadla topení. A i přes nastalý výpadek elektrické energie by nebyly omezeny základní životní potřeby (Beneš, 2011).

První zkouška byla provedena 15.9.2011 v provozovně čistírny odpadních vod v Českých Budějovicích ČEVAK a.s. speciální zařízení detekovalo simulovanou poruchu v elektrické síti, vyhodnotilo ji a za zlomek sekundy odpojilo čistírnu od sítě. Následně provozovnu připojilo na místní zdroj elektřiny a odpojilo veškerá zařízení s nižší prioritou, podle předem stanovených kritérií. Pokud by došlo k déletrvajícímú blackoutu mají České Budějovice zabezpečeno čištění odpadních vod a zásobování pitnou vodou. Zdrojem energie, který zajistí provoz výše uvedeného, je čistírenský bioplyn (Beneš, 2011).

Systém je po odzkoušení možné instalovat ve větších městech, které mají k dispozici vlastní teplárnu. Díky cílenému omezení spotřeby nemusí při dlouhotrvajícím blackoutu docházet k „rotujícímú blackoutu“, ale je možné udržet všechny potřebné spotřebiče v domácnostech v provozu bez přerušování (Beneš, 2011).

1.3.8 Blackout v Austrálii 2016

Jako příklad proběhlého výpadku elektrické energie uvádím blackout, který proběhl v Austrálii.

28. září 2016 došlo k blackoutu v australském státě Jižní Austrálie. Extrémní počasí ve formě tornád s rychlostí větru až 260 km za hodinu, spustilo kaskádovou sekvenci, která způsobila výpadek elektrické energie v celém státě. Jižní Austrálie tak byla odpojena od zbytku soustavy, což tvrdí závěrečná zpráva australského operátora energetického trhu. Byla přerušena vedení s napětím 275kV. V rozmezí dvou minut došlo kvůli následným poruchám k šestinásobnému poklesu napětí v celém státě. Následovalo odpojení zdrojů od soustavy a v 16:18 tamního času došlo k blackoutu. Na obnovení provozu se začalo pracovat dle plánu v 16:30. Dodávka elektrické energie byla u prvních zákazníků obnovena po 2,5 hodinách od výpadku, do půlnoci byla obnovena dodávka u 80-90 % zákazníků. Zbývajícím zákazníkům byla dodávka obnovována postupně. Poslední zákazníci byli k soustavě připojení 11. října, tedy po 12 dnech od výpadku (Vobořil, 2007).

Ve 3:48 místního času ve středu 28. srpna 2016 zasáhl celý stát Jižní Austrálie blackout. Během jedné z nejtěžších bouřek ve východní a centrální části státu došlo v této oblasti k více

než 80000 úderům blesku. Bouři doprovázeli intenzivní srážky, krupobití o velikosti tenisových míčků a nejméně sedm tornád. Tato tornáda o rychlosti až 140 km / h způsobily v některých okresech pády stromů, poničení budov a rozsáhlé záplavy (Lucas, 2017).

Po blackoutu v Austrálii v roce 2016 zaznamenal autorizovaný distributor společnosti Tesla třicetinásobný zájem o prodej domácích akumulátorů energie. Lidé v celé Austrálii se začali více zajímat o energii z obnovitelných zdrojů. Vzrostla poptávka po záložních energetických zdrojích. Generální ředitel společnosti řekl, že k největšímu nárůstu zájmu došlo pět dní po blackoutu. Zákazníci měli největší zájem o instalaci solárních panelů na své domy a nákup domácích akumulátorů (Lambert, 2013).

1.3.9 Rizika hrozící při výpadku elektrické energie sociálním zařízením

Brehovská, Líbal (2014) ve své práci rozdělují rizika na ta, která hrozí klientům a personálu, a ta, která mohou ohrožovat samotná sociální zařízení. Na základě zkušeností managementu a personálu byla definována rizika, která by mohla ohrozit klienty a personál sociálních zařízení. Výskyt těchto rizik byl buď už dříve zaznamenán při mimořádných událostech, kterým musela sociální zařízení čelit, nebo je jejich pravděpodobnost výskytu při dlouhodobém blackoutu značně vysoká. Při výpadku elektrické energie je na personál vytvářen velký tlak, protože se bude snažit i nadále poskytovat sociální, zdravotní služby a zajistit tak funkčnost zařízení, což může být náročné. Někteří klienti sociálních zařízení mohou být závislí na práci personálu a jejich péči. Pokud by došlo k selhání personálu, či by zcela chyběl, klienti by mohli být ohroženi na zdraví i životě. V průběhu řešení následků hurikánu Sandy v USA došlo k totálnímu selhání personálu, a to hned v několika sociálních zařízeních. Vlivem psychologie davu se personál rozhodl své klienty opustit. Ti tak zůstali bezmocní a osamocení v zařízeních. Národní garda USA objevila v prvních patrech imobilní klienty, kteří desítky hodin čekali po pás ve vodě na jejich příjezd. Z přízemí byli dříve vyneseni personálem, který je ale následně opustil. Z toho důvodu, je potřeba s personálem pracovat a důsledně ho proškolovat, aby k takovýmto nepřijatelným pochybením nedocházelo. Například personál seznámit s různými situacemi, které se mohou stát a také naučit personál, jak je zvládat (Brehovská, Líbal, 2014).

Blackout může zapříčinit také omezení ve fungování různých služeb, jako například zajištění dodávek tepla, vody nebo plynu. Klienti mohou být ohroženi na zdraví i na životech, například kvůli různým zraněním. Jak už bylo uvedeno výše, při výpadku elektřiny dojde k výpadku topení, což může způsobit potíže zvláště v zimních měsících. U klientů by mohlo v případě extrémních mrazů dojít k podchlazení organismu až k smrti. V roce 2014 došlo

ve Slovinsku k rozsáhlému výpadku elektrické energie. Jeho příčinou byl nemrznoucí déšť. Důsledkem byly desetitisíce lidí bez tepla a dalších služeb. Blackout postihl jak obytné domy, tak školy a nemocnice. Na pomoc při řešení této složité situace byl vyslán z České republiky speciální tým Hasičského záchranného sboru České republiky (ČR) (Brehovská, Líbal, 2014).

V průběhu výpadku elektrické energie se zvyšuje také množství požárů kvůli zapalování svíček. Dále existuje riziko selhání nouzového zásobování potravinami, vodou a teplem. Výskyt tohoto rizika je pravděpodobný při mimořádných a krizových situacích, proto je řešen v rámci krizového managementu, a to hned na několika úrovních. Další rizika, která mohou ohrozit klienty a personál, jsou selhání hygieny, nebo podlehnutí psychologii davu (Brehovská, Líbal, 2014).

Ve studii provedené autory Brehovská, Líbal (2014) byla zjištěna nízká připravenost sociálních zařízení na výpadek elektrické energie. Mnoho sociálních zařízení nemělo nouzový zdroj energie. Zařízení, která měla zdroj k dispozici, se většinou už s výpadkem elektrické energie dříve setkala. Pokud zařízení nemá nouzový zdroj, může dojít k výpadku celého zařízení a jsou tím ohroženi klienti. Koupě mobilní elektrocentrály by pomohla zabezpečit minimální provozní potřeby zařízení. Jako například zajištění funkčnosti potřebné techniky (Brehovská, Líbal, 2014).

Ze všech pobytových sociálních a školských zařízeních v Jihočeském kraji má pouze 15 z nich nouzový zdroj. Ten však ve většině případů zajistí pouze fungování nouzových výtahů, ale nezabepečí fungování celého zařízení. Výzkum měl úspěšnost při sběru dat 78,2 % (Brehovská, Líbal, 2014).

1.4 Voda

Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu je definováno jako lokální krizová situace, která je způsobena narušením kvality dodávané pitné vody, anebo závažnou technickou poruchou na vodárenské infrastruktuře. Důsledky této krizové situace mohou být ohrožení života a zdraví, poškození cisteren či jiných výdejních zařízení určených pro výdej pitné vody (Krizové situace, c2018).

Sekundárními událostmi, které mohou vzniknout v důsledku krizové situace a dalších událostí vyskytujících se současně či kumulovaně mohou být například: vznik epidemie nebo hromadných onemocnění v důsledku využívání kontaminované vody či nedodržováním základní hygieny. Dalšími dopady mohou být vznik paniky a narušení veřejného pořádku, nefunkčnost kanalizační sítě a čistírny odpadních vod, nebo nárůst kriminality spojené

s rabováním a krádežemi poskytované humanitární pomoci (Typový plán: Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu).

1.4.1 Vymezení pojmu pitná voda

Pojem pitná voda je vymezen zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů jako veškerá voda po úpravě nebo v původním stavu a je určena k přípravě jídel a nápojů, vaření, pití v potravinářství. Dále se jedná o vodu určenou k péči o tělo a k čištění předmětů, které přicházejí do kontaktu s lidským tělem nebo potravinami a dalším účelům lidské spotřeby. Nehledě na skupenství, způsob podávání či původ vody (Zákon 258/2000 Sb.).

Vyhláška č. 252/2004 Sb. kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody blíže definovala limity ukazatelů jakosti pitné vody. Pitná voda v kontextu této vyhlášky je definována, jako zdravotně nezávadná voda, jejíž trvalé požívání nevyvolá poruchy zdraví či onemocnění z důvodu přítomnosti mikroorganismů nebo látek ovlivňujících zdraví osob. Pitná ani teplá voda nesmí ohrozit veřejné zdraví svým složením (Vyhláška č. 252/2004 Sb.).

Dříve platnou vyhlášku č. 376/2000 Sb. nahradila vyhláška č. 252/2004 Sb. (Hnídková, 2016).

Hygienické limity stanovují hygienické požadavky na zdravotní nezávadnost a čistotu pitné vody. Tyto limity jsou upraveny prováděcím právním předpisem, nebo jsou dle zákona č.258/2000 Sb. určeny příslušným orgánem ochrany veřejného zdraví (Hnídková, 2016).

1.4.2 Pitná voda a vodní hospodářství

Pitná voda musí splňovat hygienické požadavky, jinak může její příjem způsobit vážné zdravotní potíže. Zdravotně závadná voda může pocházet jak z vodovodu, studny, tak ze zařízení, která vodu upravují. Nevhodnou kvalitu vody a s ní spojené zdravotní riziko nemůžeme vyloučit ani u vody balené (Hnídková, 2016).

Vodní zdroje jsou využívány k uspokojování lidských potřeb a jejich potřeba se v dnešní době dále zvětšuje. Voda není využívána pouze jako zdroj potřebný k uspokojení základních životních potřeb. Dále ji využíváme například při výrobě energie, umývání či zavlažování. Spotřeba vody v domácnostech se také neustále zvětšuje. Jedním z faktorů, který i nadále bude ovlivňovat spotřebu vody je růst populace. V některých oblastech můžeme, kvůli růstu populace, už nyní hovořit o nadprůměrné spotřebě pitné i užitkové vody. Spotřeba vody je závislá nejen na počtu obyvatel, ale i způsobu života lidí. Vyšší spotřebu vody zapříčiňuje také

průmyslová výroba, nebo zvýšené dodržování hygienických předpisů v domácnostech (Hnídková, 2016).

Při nekontrolované a nadměrné abstrakci vody, může dojít k ireverzibilní degradaci vodonosné vrstvy, a to například v důsledku vniknutí slané, znečištěné vody nebo půdy. V řadě světových metropolí můžeme například sledovat těžký pokles půdy. Pokles půdy zde způsobil škody na infrastruktuře, především zničení vodovodu a kanalizace (World Bank, 2006).

Provozně samostatný soubor staveb a zařízení, který zahrnuje vodovodní řady a vodárenské objekty nazýváme vodovod. Tyto stavby jsou určeny pro odběr povrchové a podzemní vody, její shromažďování a úpravu (Zákon č. 274/2001 Sb.).

Provozně samostatný soubor staveb a zařízení, který zahrnuje kanalizační stoky k odvádění odpadních vod a srážkových vod společně nebo každé vody samostatně nazýváme kanalizace. Do kanalizace jsou zahrnuty také čistírny odpadních vod, stavby k čištění odpadních vod před vypuštěním do kanalizace a kanalizační objekty. Jednotná kanalizace je společný odvod srážkové a odpadní vody. Jako oddílnou kanalizaci označujeme samostatný odtok odpadní vody a samostatný odtok pro srážkovou vodu. Vodovody i kanalizace jsou vodními díly (Toman, 2016).

Rojas Ortuste (2012) ve svém článku o čtyřech městech v Latinské Americe, uvádí důležitost systémů sanace. V příměstských oblastech, kde nedošlo k systematickému rozvoji kanalizace, dochází po přeplnění hygienických zařízení k vytékání exkrementů a fekálních kalů na přilehlé silnice a příkopy, které se nacházejí poblíž zařízení. Článek se týká měst Santa Cruz, Guatemala City, Managua a Tegucigalpa (Rojas Ortuste, 2012).

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů neboli vodní zákon, v platném znění je ústřední normou vodního hospodářství. Svým obsahem odráží evropskou vodní politiku a také reaguje na požadavky týkající se šetrného a trvale udržitelného užívání vod, na které je v současnosti kladen důraz (Marton, Horská, c2019).

Ministerstvo zemědělství je ústředním orgánem státní správy pro vodní hospodářství. Výjimkou je ochrana přirozené akumulace vod, ochrany jakosti podzemních i povrchových vod a ochrany vodních zdrojů. Z toho také vyplívají kompetence při zásobování pitnou vodou za krizových situací i v běžných situacích. Ministerstvo zemědělství je garantem zpracování „Koncepte zabezpečení obyvatelstva pitnou vodou za krizových situací“ (EAGRI, 2003).

Vodní hospodářství je v České republice významným oborem. Hlavními úkoly vodní hospodářství jsou: zajistit zásobování obyvatelstva pitnou vodou a zmírnit následky extrémních jevů počasí. Mezi tyto jevy můžeme zařadit sucho či povodně. Vodní hospodářství zajišťuje Ministerstvo zemědělství prostřednictvím státních podniků. Mezi státní podniky patří Povodí

Vltavy, Povodí Moravy, Povodí Labe, Povodí Ohře, Povodí Odry a státní podnik Lesy ČR. Tyto podniky spravují vodní toky a vodní díla, která jsou ve vlastnictví státu. Ministerstvo je ústředním vodoprávním úřadem a odpovídá za výkon státní správy ve smyslu zákona o vodovodech a kanalizacích a vodního zákona. Sekce vodního hospodářství se zaměřuje například na metodickou a kontrolní činnost, technickou bezpečnost vodních děl, plánování využití vodních zdrojů a další (Voda, c2009-2019).

Vodní hospodářství v České republice má vysokou úroveň a dlouholetou tradici. Ta je dána důležitostí vody a také polohou země. Většina vody odtéká vodními toky mimo naše území. Péče o zdroje vody a hospodaření s vodou vyžaduje odborný přístup. Je potřeba jednat uvážlivě a s ohledem na potřeby státu a jeho obyvatele. Česká republika je situována ve středu Evropy, i přes absenci pohoří velehorského charakteru lze hovořit o poloze „na střeše“ Evropy. Naše poloha nás předurčuje k blízkému vztahu k říční síti z důvodů vnitrozemské polohy (Voda, c2009-2019).

1.4.3 Voda v životě člověka

Příjem pitné vody a dalších tekutin patří mezi základní životní potřeby, dále přispívá ke správnému fungování těla a naší psychické pohodě. Pro lidský organismus je voda nezbytná. Voda v našich těle slouží především k odplavování metabolitů, které jsou pro naše tělo škodlivé. Dalším využitím je ochlazování těla a následná ochrana před přehřátím organismu (Hnídková, 2016).

Dospělý člověk o hmotnosti 70 kg má ze 60 % tělo tvořeno vodou. Podíl vody na jeho hmotnosti je 42 litrů. Tato hodnota je označována jako celková tělesná voda, kterou dále rozdělujeme na intracelulární tekutinu, která se nachází uvnitř buněk a tvoří 40 % tělesné hmotnosti. Jedná se tedy o 28 litrů tekutiny. Další tekutinou v lidském těle je ta, která je mimo buňku. Nazýváme ji extracelulární tekutinou, jenž tvoří 20% tělesné hmotnosti, tj. 14 litrů (Mourek, 2012).

Denně by měl dospělý člověk při běžné fyzické zátěži přijmout 2-3 litry tekutin. V těchto tekutinách je započítána voda obsažená v jídle. Není vhodné přijímat naráz velké množství tekutin, kvůli zátěži na ledviny. Bez vody vydrží člověk nejdéle 7-10 dní. Pokud člověk dlouhodobě nepřijímá dostatek vody, mohou u něj vzniknout zdravotní potíže. Jedná se například o vytvoření ledvinových kamenů. Krátkodobý nedostatek tekutin může způsobovat pocity žízně, slabost, nevolnost až křeče. Nejvíce ohroženými skupinami jsou děti a senioři, kteří jsou nejvíce náchylní k onemocnění močových cest a ledvin a také k dehydrataci (Velikovský, 2007).

V důsledku metabolických procesů v těle vzniká mnoho katabolitů, které jsou v těle nepotřebné nebo pro tělo škodlivé. Pro udržení stability vnitřního prostředí je potřeba tyto látky z těla vyloučit. Látky jsou z těla odstraňovány plícemi, kůží a ledvinami. Ledviny odstraňují škodlivé látky, a také přebytky látek pro tělo nepostradatelných, jako například ionty (Mourek, 2012).

Průměrná ztráta tekutin je u každého člověka jiná a její hodnota závisí na mnoha faktorech. Obecně můžeme říci, že činí 2-3 litry vody denně. Například nadměrné pocení může způsobit vyšší ztráty tekutin. Močí vyloučí průměrný člověk až 1,5 litru. Zbytek přijaté vody je z těla vyloučen ve formě potu, nebo je tělem využit při metabolických procesech (Velikovský, 2007).

1.4.4 Nouzové zásobování pitnou vodou

Zabezpečení pitné vody pro obyvatelstvo v množství, které je nezbytné pro jeho přežití a po nezbytně nutnou dobu, nazýváme nouzové zásobování vodou. Tato doba je potřebná pro znovuoobnovení funkce běžného zásobování (Blažková et al., 2015).

Souhrn materiálních, technických, věcných a personálních vlastníků a provozovatelů vodovodů, které jsou určeny pro veřejnou potřebu, nazýváme systémem nouzového zásobování vodou. Do systému jsou zahrnuty i prostředky uložené v pohotovostních zásobách a také soubor organizačních opatření, která slouží ke koordinaci činnosti při nouzovém zásobování vodou, a to v případě krizových stavů a při vzniku mimořádné události (Blažková et al., 2015).

Systém zásobování vodou může v krizových situacích přestat fungovat. Problém je řešen nouzovým zásobováním pitnou vodou. To lze zabezpečit pouze vyhlášením krizového stavu. Z důvodu menší zranitelnosti je upřednostňováno využití podzemních vod před povrchovými (Kubicová, 2010).

Orgány státní správy zajišťují dodávky pitné vody neprodleně, a to nejpozději do pěti hodin od ukončení dodávky vody. V krizových situacích vychází organizační zabezpečení systému nouzového zásobování z platných právních norem a smluvních vztahů. Zpracování a schválení krizových plánů a také přijetí nezbytných opatření je přípravou na nouzové zásobování (Kubicová, 2010).

Ministerstvo zemědělství je garantem zpracování „Koncepce zabezpečení obyvatelstva pitnou vodou za krizových situací“ a to ve smyslu zákona č. 2/1969 Sb. a na základě usnesení Bezpečnostní rady státu. Metodický pokyn Ministerstva zemědělství byl zpracován pro orgány krizového plánování, aby byl zajištěn jednotný postup všech orgánů. Jedná se o orgány krajů, obcí, hlavního města Prahy a městských částí v hlavním městě Praze. Metodický pokyn byl vytvořen s cílem zajistit nouzového zásobování obyvatelstva pitnou vodou, a to jak

při mimořádných událostech, tak za krizových stavů. K zajištění slouží Služba nouzového zásobování vodou. Metodický pokyn Ministerstva zemědělství pro výběr a udržování zdrojů pro nouzové zásobování vodou je určen pro orgány krizového řízení. Pokynem je upravován postup orgánů krizového řízení na úrovni krajů a okresů, které mají zajišťovat výběr zdrojů pro nouzové zásobování vodou a jejich následné zařazování do seznamu těchto zdrojů (Zabezpečení pitné vody za krizových situací, c2009-2019).

1.4.5 Právní předpisy spojené se zásobováním pitnou vodou

Právními předpisy je stanovena připravenost krizových orgánů, orgánů, organizací a obyvatelstva. Připravenost na možný vznik mimořádných událostí nebo krizových situací je dána následujícími právními předpisy:

- Ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR,
- Nařízením vlády č. 452/2000 Sb., k provedení § 27 a 28 zákona č. 240/2000 Sb.,
- Zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích,
- Zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů,
- Zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů,
- Zákonem č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů,
- Zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů,
- Zákonem č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích,
- Vyhláškou č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech k zabezpečení IZS (integrovaného záchranného systému),
- Metodickým pokynem MZe 74020/2016-MZE-15000 ze dne 22. 12. 2016 k zajištění jednotného postupu orgánů krajů, hl. města Prahy, orgánů obcí s rozšířenou působností, orgánů obcí a městských částí v hl. městě Praze v systému nouzového zásobování obyvatelstva pitnou vodou při mimořádných událostech a za krizových stavů,
- Plánem rozvoje vodovodů a kanalizací na území kraje – PRVKÚK,
- Plánem rozvoje vodovodů a kanalizací ČR – PRVKÚ ČR, (Typový plán: Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu).

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů upravují podmínky nouzového zásobování pitnou vodou a nouzového odvádění odpadních vod v době trvání krizové situace. Odborné služby v tomto případě zajišťují provozovatelé vodovodů a kanalizací dle svých možností. Provozovatelé jsou povinni za krizové situace na vyžádání poskytnout informace o stavu zásobování pitnou vodou ministerstvu a orgánům krizového řízení. Za krizových situací připravují krajské úřady systémové zajištění nouzového zásobování pitnou vodou a odvádění odpadních vod na území kraje u vybraných provozovatelů (Zákon č. 274/2001 Sb.).

2 Cíl práce a hypotézy

V následující kapitole jsou uvedeny cíle práce a výzkumná otázka.

2.1 Cíl práce

Cíly práce jsou: 1. Zjistit, jakým způsobem je vybrané sociální zařízení připraveno na výpadek elektroenergetiky a vody. 2. Zjistit, zda je možné vylepšit úroveň připravenosti a pokud ano, tak jakým způsobem.

2.2 Výzkumná otázka

Výzkumná otázka byla stanovena následovně: Jakým způsobem je vybrané sociální zařízení připraveno na výpadek elektroenergetiky a vody?

3 Metodika

Pro zpracování teoretické části práce byla využita rešerše odborné literatury a elektronických zdrojů. Následně byl stanoven objekt zájmu pro tuto práci, který byl dále rozebrán a podrobně zkoumán v praktické části práce. Předmětem zkoumání byla připravenost vybraných sociálních zařízení na možné krizové situace spojené s výpadky elektrické energie a vody. Pro zpracování praktické části práce byl použit kvalitativní výzkum formou rozhovorů a jejich následné analýzy.

Pro zodpovězení výzkumné otázky této diplomové práce byl použit k sběru informací využit kvalitativní výzkum. Využila jsem dotazníkového šetření, které obsahovalo otevřené otázky. Dotazník byl rozdělen na čtyři části a obsahoval celkem 31 otázek. V první části jsem se dotazovala na informace týkající se respondenta, v další části na otázky týkající se sociálního zařízení, dále na otázky týkající se elektrické energie a následně vody. Celý dotazník naleznete v následující podkapitole.

Dotazník byl určen pro ředitele vybraných sociálních zařízení, jeho vyplnění proběhlo v Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek a Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká, a to v průběhu měsíce ledna 2020. Vyplňování probíhalo za přítomnosti autorky diplomové práce.

3.1 *Charakteristika výzkumného souboru*

Výzkumný soubor v této diplomové práci tvoří ředitel Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek, Mgr. Jan Hájek a ředitel Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká, Ing. Jiří Blížil. Výzkumného šetření se zúčastnili dvě osoby. Na předem sjednané schůzce probíhalo vyplňování vytištěného dotazníku, odpovědi byly přepisovány za pomoci počítače. Vyplnění dotazníků bylo dobrovolné a trvalo 35- 60 minut.

3.2 *Vzor dotazníku*

Otázky o respondentovi

1. *Jakou vykonáváte ve svém zaměstnání pozici?*
2. *Po jakou dobu tuto pozici vykonáváte?*
3. *Jaké máte vzdělání?*

Otázky na sociální zařízení

1. *O jaký druh sociálního zařízení se jedná?*

2. *Jaká je cílová skupina klientů pro toto sociální zařízení?*
3. *Jaký je počet zaměstnanců pracujících v tomto sociálním zařízení? Uveďte následující počty zaměstnanců: celkový počet, denní směna, noční směna a jejich odbornost. Zahrňte prosím **veškeré** zaměstnance nacházející se v sociálním zařízení.*
4. *Jaká je maximální kapacita klientů Vašeho zařízení?*
5. *Kolik klientů je nyní ve Vašem zařízení?*
6. *Jakým způsobem evidujete klienty v sociálním zařízení?*
7. *Kdo má k této evidenci přístup?*
8. *Zúčastnilo se toto zařízení cvičení jednotek IZS?*
9. *Došlo někdy ve vašem sociálním zařízení k mimořádné události? Pokud ano, tak jaké.*
10. *Jakým způsobem by došlo v případě vzniku mimořádné události ke svolání klientů ve vašem sociálním zařízení.*
11. *Jakým způsobem má Vaše sociální zařízení zajištěnou plošnou evakuaci?*

Elektrická energie

1. *Máte k dispozici náhradní zdroj elektrické energie pro případ výpadku elektrické energie?*
2. *Jakou pohonnou hmotu využíváte do náhradního zdroje elektrické energie?*
3. *Jaké množství pohonných hmot celkem máte nyní k dispozici pro využití do náhradního zdroje elektrické energie?*
4. *Provádíte pravidelné zkoušky náhradních zdrojů elektrické energie?*
5. *Máte vybudovanou přípojku a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie?*
6. *Jaká je závislost tohoto sociálního zařízení na dodávce elektrické energie? Vyskytují se v zařízení například speciální přístroje, které jsou nezbytné pro chod zařízení?*
7. *Jakým způsobem je zajištěno stravování v tomto zařízení?*
8. *Víte, kde se nachází jistič elektrické energie ve vašem zařízení?*
9. *Existuje ve vašem sociálním zařízení vypracovaný metodologický postup, jakým způsobem postupovat, pokud dojde k výpadku elektrické energie?*
10. *Je personál proškolen v tom, jakým způsobem postupovat při výpadku elektrické energie?*

Voda

1. *Nachází se ve vašem zařízení hydrant, pokud ano, tak kolik.*
2. *Víte, kde se nachází hlavní uzávěr vody?*

3. *Víte, kdo zajistí náhradní zdroj pitné vody?*
4. *Existuje ve vašem sociálním zařízení vypracovaný metodologický postup, jakým způsobem postupovat, pokud dojde k výpadku vody?*
5. *Je personál proškolen v tom, jakým způsobem postupovat při výpadku vody?*
6. *Jaký zdroj vody využíváte?*
7. *Víte, jakou spotřebu vody má sociální zařízení na den? Zahrňte objemy k zajištění pitného režimu, objemy pro zajišťování hygieny klientů a další.*

3.3 SWOT analýza

Jedná se o základní metodu strategické analýzy, kterou lze využít v řadě oblastí od podnikání po krizový management. Umožňuje náhled na danou problematiku z několika úhlů pohledu.

Situační analýza vnějšího prostředí neboli SWOT analýza je hodnocením zkoumaného zařízení. Název SWOT analýza je zkratkou několika úhlů pohledu. Jedná se o silné stránky (**S**trengths), slabé stránky (**W**eaknesses), příležitosti (**O**pportunities) a ohrožení (**T**hreats) (Hnídková, 2016).

Cílem SWOT analýzy je rozvíjet silné stránky a na druhé straně oslabit slabé stránky posuzovaného zařízení při využití příležitostí a eliminaci hrozeb. Důraz je kladem na strategicky významné druhy výše uvedených čtyř kategorií. Při využívání metody SWOT analýza se zaměřujeme na zkoumání vnějšího a vnitřního prostředí. Na vnitřní prostředí jsou zaměřeny silné a slabé stránky. Na analýzu vnějšího prostředí jsou zaměřeny příležitosti a hrozby (Hnídková, 2016).

4 Výsledky

V této kapitole uvádíme výsledky diplomové práce i s přepisy jednotlivých odpovědí na otázky v dotaznících.

Cílem dotazníkového šetření bylo získat informace ze čtyř oblastí. Otázky o respondentovi samotném, o jeho funkci a vzdělání měly poskytnout informace o respondentově vztahu ke krizovému řízení a znalosti základních pojmů z této oblasti o respondentově vztahu ke krizovému řízení a znalosti základních pojmů z této oblasti.

V druhé části dotazníku jsem se zaměřila na otázky týkající se přímo posuzovaného sociálního zařízení. Zajímalo mě druh sociálního zařízení, ale také cílová skupina klientů v sociálním zařízení, z čehož jsem mohla dále usuzovat, jaké aspekty mimořádné události (MU) mohou mít na klienty největší vliv. Důležitou otázkou bylo také zjistit počet a odbornost zaměstnanců v průběhu celého týdne na denních a nočních směnách. Tato informace pomohla zmapovat počty zaměstnanců vztažené k počtu klientů. Další otázka směřovala na kapacitu sociálního zařízení a na jeho aktuální obsazenost. V případě výpadku elektrické energie je potřeba mít k dispozici počty klientů v sociálním zařízení, proto jsem se dotazovala na způsob evidence klientů a také na to, kdo má k této evidenci přístup. Cílem bylo také získat informace o proběhlých MU a cvičeních jednotek IZS, abych zjistila, jaké zkušenosti s evakuací a také s řešením MU sociální zařízení má. Důležité také je, jakým způsobem má sociální zařízení zajištěné svolávání klientů, pro případ vzniku MU.

Třetí částí dotazníku se zaměřuje na elektrickou energii. Pro zajištění chodu sociálního zařízení je nezbytný náhradní zdroj elektrické energie, jako je dieselagregát. Dieselagregát, ale není schopen pracovat bez pohonných hmot, obsluhy a pravidelné kontroly stavu přístroje. Pokud máme zajištěné vše výše uvedené, je potřeba mít zřízenou přípojku a rozvaděč pro náhradní zdroj, aby mohla být elektrická energie využívána v celém sociálním zařízení. Další otázkou, kterou je potřeba zodpovědět, je závislost sociálního zařízení na elektrické energii, a to co se týče zajištění stravování, tak závislosti klientů na specifických přístrojích. K dalším otázkám v této části dotazníku patří ověření znalostí ředitele sociálního zařízení, o tom, kde se nachází jistič elektrické energie. Poslední otázky z oblasti elektrické energie, byly zaměřeny na to, zda má zařízení vytvořeno metodologický postup, dle kterého má personál jednat při výpadku elektrické energie, a zda je v této záležitosti náležitě proškolen.

Poslední část dotazníku je zaměřena na oblast vody. Některé otázky směřují na ověření znalostí ředitele sociálního zařízení, jako například, kde se nachází hlavní uzávěr vody, kde jsou umístěny jednotlivé hydranty, jaký zdroj vody zařízení využívá a kdo zajistí náhradní zdroj

vody při vzniku MU výpadku vody. Další otázky jsou zaměřeny na to, zda má zařízení vytvořeno metodologický postup, dle kterého má personál jednat při výpadku vody, a zda je v této záležitosti náležitě proškolen. Důležitá je také spotřeba vody celého sociálního zařízení, vztažená k jednomu dni, z čehož dále můžeme usuzovat, kolik vody je potřeba zajistit na chod sociálního zařízení po dobu výpadku vody, a na kolik je potřeba snížit současnou spotřebu vody.

Jako první uvádím vyplněný dotazník ředitele Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek, jako druhý řadím dotazník vyplněný ředitelem Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká.

4.1 Dotazník číslo 1- Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek

Otázky o respondentovi

1. *Jakou vykonáváte ve svém zaměstnání pozici?*

Ředitel sociálního zařízení.

2. *Po jakou dobu tuto pozici vykonáváte?*

Od 1.9.2013.

3. *Jaké máte vzdělání?*

Vysokoškolské, filozofická fakulta, obor pedagogika, dále 200h kurz systemického poradenství, nebo práce s rodinou a jednotlivci. 200 nebo 250 hodinový postgraduál speciální pedagogika.

Otázky na sociální zařízení

1. *O jaký druh sociálního zařízení se jedná?*

Jedná se o pobytové zařízení.

2. *Jaká je cílová skupina klientů pro toto sociální zařízení?*

Osoby s kombinovaným postižením.

3. *Jaký je počet zaměstnanců pracujících v tomto sociálním zařízení? Uveďte následující počty zaměstnanců: celkový počet, denní směna, noční směna a jejich odbornost. Zahrňte prosím **veškeré** zaměstnance nacházející se v sociálním zařízení.*

Celkový počet zaměstnanců se pohybuje okolo 114 zaměstnanců. V tomto počtu je zahrnut i provozní personál. Provozního personálu je celkem přibližně 30. Na zdravotním oddělení pracuje celkem 32 zaměstnanců. Na denní směně pracuje na zdravotním oddělení 8 zaměstnanců. Na noční směně pracuje na zdravotním oddělení celkem 6 zaměstnanců. Na sociálním oddělení pracuje na denní směně 5 zaměstnanců. Na noční směně není na sociálním oddělení nikdo. Zdravotní sestra a zaměstnanec zdravotního oddělení provádí obchůzky po celém areálu, celkem čtyři za noc. Dále funguje spojení mezi sociálním oddělením a zdravotním oddělením. Toto spojení obsluhují vybraní klienti sociálního zařízení. Na denní směně pracuje celkem na všech odděleních přibližně 20 zaměstnanců.

4. *Jaká je maximální kapacita klientů Vašeho zařízení?*

130 klientů.

5. *Kolik klientů je nyní ve Vašem zařízení?*

121-122 klientů.

6. *Jakým způsobem evidujete klienty v sociálním zařízení?*

Využíváme papírovou evidenci, rozsudky, žádosti a další dokumenty jsou v papírové podobě. Využíváme i elektronickou evidenci, systém cygnus, kde jsou zaznamenány dokumenty klientů a jejich nacionály. Sociální zařízení pouze vede dokumentaci, originály mají opatrovníci klientů.

7. *Kdo má k této evidenci přístup?*

Ředitel sociálního zařízení má přístup ke všem informacím. Sociální pracovníci mají přístup do sociální části evidence. Do zdravotnické části dokumentace mají přístup pouze zdravotní sestry. Pracovníci na jednotlivých odděleních mají přístup ke svým klientům.

8. *Zúčastnilo se toto zařízení cvičení jednotek IZS?*

Cvičení je v plánu v roce 2020 v jarních měsících. Bude se jednat o cvičení s HZS (Hasičský záchranný sbor). Ještě před událostmi z Vejprtu bylo domluveno cvičení s hasiči ze Strakonice. Bude provedeno ostré cvičení evakuace. Proběhne nácvik evakuace jednotlivých klientů z oddělení. Proběhla také přestavba zařízení, dveře mají

nyní 110 cm na šířku, díky tomu je umožněn průjezd postelí z pokojů a dále máme k dispozici evakuační podložky. Za dobu mého působení v tomto sociálním zařízení neproběhlo cvičení jednotek IZS. Sociální zařízení provádí vlastní cvičení evakuace, poslední proběhlo v prosinci roku 2019.

9. *Došlo někdy ve vašem sociálním zařízení k mimořádné události? Pokud ano, tak jaké. Co je to? Po vysvětlení pojmu, uvádí ředitel, že za dobu jeho působení k žádné MU nedošlo.*

10. *Jakým způsobem by došlo v případě vzniku mimořádné události ke svolání klientů ve vašem sociálním zařízení.*

Funguje zde rozhlas a zaměstnanci mají mobilní telefony.

11. *Jakým způsobem má Vaše sociální zařízení zajištěnou plošnou evakuaci?*

Přesunuli bychom se do Oseka do tělocvičny, za pomoci HZS.

Elektrická energie

1. *Máte k dispozici náhradní zdroj elektrické energie pro případ výpadku elektrické energie?*

Nemáme. Máme nyní fotovoltaiku na střeše. Prozatím není připojena, dále budeme žádat o licenci. Chceme dát na každý pokoj klimatizaci, proto jsme se pro ni rozhodli.

2. *Jakou pohonnou hmotu využíváte do náhradního zdroje elektrické energie?*

Irelevantní.

3. *Jaké množství pohonných hmot celkem máte nyní k dispozici pro využití do náhradního zdroje elektrické energie?*

Irelevantní.

4. *Provádíte pravidelné zkoušky náhradních zdrojů elektrické energie?*

Irelevantní.

5. *Máte vybudovanou přípojku a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie?*

Nemáme.

6. *Jaká je závislost tohoto sociálního zařízení na dodávce elektrické energie? Vyskytují se v zařízení například speciální přístroje, které jsou nezbytné pro chod zařízení?*
Nejsou zde specifické přístroje.

7. *Jakým způsobem je zajištěno stravování v tomto zařízení?*

Vaříme si. Kuchyně je kombinovaná, z větší části funguje na plyn, z menší části na elektřinu. V areálu je plynová kotelná.

8. *Víte, kde se nachází jistič elektrické energie ve vašem zařízení?*

Ano.

9. *Existuje ve vašem sociálním zařízení vypracovaný metodologický postup, jakým způsobem postupovat, pokud dojde k výpadku elektrické energie?*

Ne.

10. *Je personál proškolen v tom, jakým způsobem postupovat při výpadku elektrické energie?*

Ne, situaci bychom řešili operativně. Máme k dispozici baterky, svíčky, svítilny, využili bychom operativní domluvu mezi zaměstnanci. Pokud by situace nastala v noci nebo o víkendu, tak údržba drží pohotovost a řešili by situaci. V případě náročnější situace bychom se zkontaktovali a domlouvali se na dalším postupu.

Voda

1. *Nachází se ve vašem zařízení hydrant, pokud ano, tak kolik.*

Na každém oddělení je jeden hydrant, velké centrální máme 2 nebo 3. Tedy 12 nebo 13 hydrantů celkem.

2. *Víte, kde se nachází hlavní uzávěr vody?*

Údržbáři to vědí, já ne. Hlavní uzávěr u kuchyně je označen.

3. *Víte, kdo zajistí náhradní zdroj pitné vody?*

Jsme připojeni na obecní vodovod, takže to bude řešit obec.

4. *Existuje ve vašem sociálním zařízení vypracovaný metodologický postup, jakým způsobem postupovat, pokud dojde k výpadku vody?*

Ne.

5. *Je personál proškolen v tom, jakým způsobem postupovat při výpadku vody?*

Ne. Probíhalo by šetření s vodou, klienti mají vlastní zásoby vody. Personál by musel například kontrolovat kohoutky, aby byly všechny uzavřené, pokud by je klienti zapoměli zavřít při výpadku vody.

6. *Jaký zdroj vody využíváte?*

Jsme připojeni na obecní vodovod.

7. *Víte, jakou spotřebu vody má sociální zařízení na den? Zahrňte objemy k zajištění pitného režimu, objemy pro zajišťování hygieny klientů a další.*

23-24 kubíků.

4.1.1 Dílčí závěry- Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek

Z dotazníku vyplněném ředitelem Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek, panem Mgr. Janem Hájkem jsme získaly následující dílčí závěry.

Pan Mgr. Jan Hájek vykonává pozici ředitele sociálního zařízení od 1.9.2013. Má vysokoškolské vzdělání, konkrétně vystudoval filozofickou fakultu, obor pedagogika, dále absolvoval kurz systemického poradenství, nebo práce s rodinou a jednotlivci a postgraduální studium speciální pedagogiky.

Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek je pobytové zařízení pro osoby s kombinovaným postižením. Celkový počet zaměstnanců v tomto sociálním zařízení se pohybuje okolo 114 zaměstnanců. 30 zaměstnanců z celkového součtu tvoří provozní personál. Celkem 32 zaměstnanců pracuje na zdravotním oddělení, na kterém je na denní směně 8 zaměstnanců a na noční směně 6 zaměstnanců. Na sociálním oddělení na denní směně pracuje 5 zaměstnanců. Na všech odděleních na denní směně pracuje přibližně 20 zaměstnanců. Maximální kapacita sociálního zařízení je 130 klientů. V době sběru dat bylo v zařízení 121, nebo 122 klientů. Sociální zařízení vede evidenci klientů písemnou i elektronickou formou. Ředitel sociálního zařízení má přístup ke všem informacím o klientech. Zdravotní sestry mají přístup do zdravotnické části evidence, sociální pracovníci mají přístup do sociální části

evidence. Cvičení s jednotkami IZS bylo naplánováno na jarní měsíce roku 2020, konkrétně se mělo jednat o společnou akci s HZS ze Strakonice. V plánu byl ostrý nácvik evakuace. Sociální zařízení provádí také své vlastní cvičení evakuace, poslední cvičení proběhlo v prosinci roku 2019. Pokud by došlo ke vzniku MU, došlo by ke svolání klientů a zaměstnanců rozhlasem a zaměstnanci mají pro případ potřeby mobilní telefony. Plošná evakuace by probíhala za pomoci HZS. Sociální zařízení by se v rámci plošné evakuace přesunulo do tělocvičny v Oseku.

Ve třetí části dotazníku se zabýváme elektrickou energií. Sociální zařízení nemá k dispozici náhradní zdroj elektrické energie. Sociální zařízení vybudovalo fotovoltaickou elektrárnu na střeše, která v době sběru dat nebyla zapojena. Přípojka a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energii v tomto sociální zařízení není zbudováno. V areálu je plynová kotelná, a také vlastní kuchyň, která funguje z části na plyn a z části na elektrickou energii. Další specifické přístroje závislé na dodávce elektrické energie v sociálním zařízení nejsou. Ředitel sociálního zařízení uvádí, že ví, kde se nachází jistič elektrické energie v areálu sociálního zařízení. V Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek nejsou vytvořeny metodologické postupy při vzniku výpadku elektrické energie. Situaci by zařízení řešilo operativně domluvou mezi jednotlivými zaměstnanci.

Poslední část dotazníku byla věnována oblasti vody. Ředitel Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek uvádí, že je v areálu umístěn hydrant na každém oddělení a další dva nebo tři centrální hydranty. Ředitel také uvádí, že on sám neví, kde se nachází hlavní uzávěr vody, ale údržbáři tuto informaci mají. Sociální zařízení je připojeno na obecní vodovod. Ředitel sociálního zařízení uvádí, že pokud by došlo k výpadku vody, řešila by situaci obec. V Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek nejsou vytvořeny metodologické postupy při vzniku výpadku vody. Při vzniku této MU by probíhalo šetření s vodou a personál by musel například kontrolovat kohoutky, pokud by je klienti při výpadku vody zapomněli zavřít. Denní spotřeba celého sociálního zařízení činí 23-24 kubíků.

4.2 Dotazník číslo 2- Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká

Otázky o respondentovi

1. *Jakou vykonáváte ve svém zaměstnání pozici?*

Ředitel celé ho centra.

2. *Po jakou dobu tuto pozici vykonáváte?*

12 let.

3. *Jaké máte vzdělání?*

Vysokoškolské- ekonomická fakulta, obor ekonomika průmyslu.

Otázky na sociální zařízení

1. *O jaký druh sociálního zařízení se jedná?*

Jedná se o pobytové zařízení.

2. *Jaká je cílová skupina klientů pro toto sociální zařízení?*

Mentálně a zdravotně postižení od 18 let věku.

3. *Jaký je počet zaměstnanců pracujících v tomto sociálním zařízení? Uveďte následující počty zaměstnanců: celkový počet, denní směna, noční směna a jejich odbornost. Zahrňte prosím **veškeré** zaměstnance nacházející se v sociálním zařízení.*

V sociálním zařízení pracuje celkem 115 zaměstnanců, počet zahrnuje i údržbáře. Na denní směně pracuje 77 zaměstnanců včetně provozních zaměstnanců. Konkrétní počty jsou: 57 provozních zaměstnanců a 20 zaměstnanců pracujících v přímé péči. Na noční směnu dochází pouze pracovníci přímé péče. Ve všední dny se jedná o 5 pracovníků v přímé péči. Přes víkendy a svátky pracují na noční směně 4 pracovníci přímé péče.

4. *Jaká je maximální kapacita klientů Vašeho zařízení?*

118 klientů.

5. *Kolik klientů je nyní ve Vašem zařízení?*

Nyní je v našem zařízení 118 klientů.

6. *Jakým způsobem evidujete klienty v sociálním zařízení?*

Využíváme obě podoby, jak elektronickou, tak i písemnou.

7. *Kdo má k této evidenci přístup?*

K písemná dokumentaci mají přístup sociální pracovníce. Elektronická evidence je k dispozici v jednotlivých domácnostech. Dle oprávnění nastavených v programu se k informacím dostanou jednotliví zaměstnanci. K informacím mají přístup všichni zaměstnanci přímé péče.

8. *Zúčastnilo se toto zařízení cvičení jednotek IZS?*

V roce 2019 proběhlo cvičení s HZS. Proběhla cvičná evakuace. Cvičení probíhalo pouze formálně, došlo k procházení postupů a zúčastnili se ho přítomní zaměstnanci.

9. *Došlo někdy ve vašem sociálním zařízení k mimořádné události? Pokud ano, tak jaké.*

V roce 2017 došlo k blackoutu při vichřici. Mimořádná událost trvala 10 h.

10. *Jakým způsobem by došlo v případě vzniku mimořádné události ke svolání klientů ve vašem sociálním zařízení.*

Svolávání by se řídilo dle požárních poplachových směrnic. V sociálním zařízení není svolávací rozhlas, ale funguje zde vnitřní telefonní síť.

11. *Jakým způsobem má Vaše sociální zařízení zajištěnou plošnou evakuaci?*

Dle požárních poplachových směrnic. Sociální zařízení disponuje evakuačními podložkami a vozíky. Nepohybliví klienti se nachází v přízemí. Nyní je v sociálním zařízení 15 nepohyblivých klientů.

Elektrická energie

1. *Máte k dispozici náhradní zdroj elektrické energie pro případ výpadku elektrické energie?*

Náhradní zdroj k dispozici nemáme. Máme dohodu s firmou bez smlouvy, při výpadku elektrické energie delší než 12 hodin, do 24 hodin přijede, vše nainstaluje a doveze i pohonné hmoty.

2. *Jakou pohonnou hmotu využíváte do náhradního zdroje elektrické energie?*

Irelevantní

3. *Jaké množství pohonných hmot celkem máte nyní k dispozici pro využití do náhradního zdroje elektrické energie?*

Irelevantní

4. *Provádíte pravidelné zkoušky náhradních zdrojů elektrické energie?*

Irelevantní

5. *Máte vybudovanou přípojku a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie?*

Přípojku nemáme, firma si situaci obhlédla a zapojení náhradního zdroje elektrické energie přislíbila.

6. *Jaká je závislost tohoto sociálního zařízení na dodávce elektrické energie? Vyskytují se v zařízení například speciální přístroje, které jsou nezbytné pro chod zařízení?*

V zařízení nejsou speciální přístroje závislé na elektrické energii.

7. *Jakým způsobem je zajištěno stravování v tomto zařízení?*

Zařízení má vlastní kuchyň s plynovými bombami. Ředitel zařízení uvádí, že plynové bomby zajistí provoz na 24 h.

8. *Víte, kde se nachází jistič elektrické energie ve vašem zařízení?*

Ano.

9. *Existuje ve vašem sociálním zařízení vypracovaný metodologický postup, jakým způsobem postupovat, pokud dojde k výpadku elektrické energie?*

Ano, máme stanovené postupy.

10. *Je personál proškolen v tom, jakým způsobem postupovat při výpadku elektrické energie?*

Postupy jsou přístupny všem zaměstnancům na intranetu. Společné proškolení neproběhlo.

Voda

1. *Nachází se ve vašem zařízení hydrant, pokud ano, tak kolik.*

V zařízení se nachází více hydrantů, a to v každé ze šesti budov.

2. *Víte, kde se nachází hlavní uzávěr vody?*

Uzávěry vody se nachází na každé budově. Centrální uzávěr vody je ve vodoměrné šachtě.

3. *Víte, kdo zajistí náhradní zdroj pitné vody?*

Náhradní zdroj vody zajistí provozovatel ČEVAK pomocí cisterny.

4. *Existuje ve vašem sociálním zařízení vypracovaný metodologický postup, jakým způsobem postupovat, pokud dojde k výpadku vody?*

Ano.

5. *Je personál proškolen v tom, jakým způsobem postupovat při výpadku vody?*

Postupy byly probrány na poradě.

6. *Jaký zdroj vody využíváte?*

Jsme připojeni na veřejný vodovodní řád.

7. *Víte, jakou spotřebu vody má sociální zařízení na den? Zahrňte objemy k zajištění pitného režimu, objemy pro zajišťování hygieny klientů a další.*

Denní spotřeba je 30m³ vody.

4.2.1 Dílčí výsledky- Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká

Z dotazníku vyplněném ředitelem Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká, panem Ing. Jiřím Blížilem jsem získala následující dílčí výsledky.

Pan Ing. Jiří Blížil je na pozici ředitele sociálního zařízení zaměstnán po dobu 12 let a má za sebou studium na vysoké škole na ekonomické fakultě, obor ekonomika průmyslu.

Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká je pobytové sociální zařízení pro klienty mentálně a zdravotně postižené od 18 let věku. V sociálním zařízení pracuje 115 zaměstnanců. V tomto počtu jsou zahrnuti jak pracovníci přímé péče, tak provozní zaměstnanci. Na denní směně je přítomno 77 zaměstnanců, a to včetně provozních zaměstnanců. Konkrétně se jedná o 20 zaměstnanců přímé péče a 57 provozních zaměstnanců. Na noční směnu dochází pouze pracovníci přímé péče. V týdnu se jedná o 5 pracovníků, přes víkendy a státní svátky dochází na noční směnu 4 pracovníci přímé péče. Maximální kapacita tohoto sociálního zařízení je 118 klientů, přičemž v době sběru dat byla kapacita plně obsazena. Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká využívá

evidenci ve verzi písemné a elektronické. K písemné dokumentaci mají přístup sociální pracovníci. Zaměstnanci se k informacím o klientech v elektronické evidenci dostávají díky oprávněním, která jsou v programu nastavena. V sociálním zařízení proběhla cvičná evakuace ve spolupráci s HZS. Cvičení proběhlo formálně a zúčastnili se ho přítomní zaměstnanci. V roce 2017 zde došlo k MU, vichřice způsobila výpadek elektrické energie, který trval po dobu 10 hodin. Pokud by došlo k MU, řídilo by se svolávání požárními poplachovými směrnicemi. V sociálním zařízení funguje vnitřní telefonní síť a není zde svolávací rozhlas. Taktéž plošná evakuace by se řídila dle požárních poplachových směrnic. Sociální zařízení disponuje evakuačními podložkami a vozíky. Klienti neschopní samostatného pohybu jsou v přízemí.

Další část dotazníku se týkala oblasti elektrické energie. V této části jsem zjistila, že sociální zařízení nemá k dispozici náhradní zdroj elektrické energie, ale má dohodu s firmou, která při výpadku elektrické energie delší než 12 hodin, náhradní zdroj elektrické energie zajistí. Výše zmíněná firma do 24 hodin přijede, obstará instalaci a doveze také pohonné hmoty. Dohoda nemá právně vymahatelnou podobu. Firma je srozuměna s tím, že sociální zařízení nemá zbudovanou přípojku a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie. Firma si situaci předem obhlédla a zapůjčení i přes to zaslíbila. V sociálním zařízení nejsou speciální přístroje závislé na elektrické energii, zařízení však disponuje vlastní kuchyní s plynovými bombami. Dle informací uvedených ředitelem sociálního zařízení zajistí plynové bomby chod kuchyně po dobu 24 hodin. Ředitel sociálního zařízení uvedl, že zná umístění jističe elektrické energie v zařízení. V Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká jsou vytvořeny metodologické postupy při vzniku výpadku elektrické energie. Tyto postupy jsou zpřístupněny na intranetu všem zaměstnancům, společné proškolení neproběhlo.

V poslední části dotazníku se zaměřuji na oblast vody. Ředitel sociálního zařízení uvádí, že se zde nachází hydrant v každé ze šesti budov. Hlavní uzávěry se nachází na každé budově a centrální uzávěr je ve vodoměrné šachtě. Pokud by došlo k výpadku vody, zajistil by náhradní zdroj vody provozovatel veřejného vodovodního řádu, na které je zařízení připojeno, v tomto případě ČEVAK pomocí cisterny. Pro případ výpadku vody jsou vypracovány metodologické postupy, které byly probrány na poradě. Poslední otázkou byla denní spotřeba sociálního zařízení, která činí 30m³ vody.

4.3 Komparace zařízení

V této podkapitole budeme porovnávat jednotlivá sociální zařízení mezi sebou. Na jedné straně Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká, na straně druhé Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek.

Ředitel Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká, pan Ing. Jiří Blížil vykonává svou pozici po dobu 12 let a má ekonomické vzdělání, konkrétně obor ekonomika průmyslu. Ředitel Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek, pan Mgr. Jan Hájek je na své pozici od 1.9.2013 a má vystudovanou filozofickou fakultu, konkrétně obor pedagogika.

Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká má celkem 115 zaměstnanců, v tomto počtu jsou zahrnuti i provozní zaměstnanci. Na denní směnu dochází 57 provozních zaměstnanců a 20 pracovníků přímé péče. Na noční směnu dochází ve všední dny 5 pracovníků přímé péče a o víkendu a státních svátcích 4 pracovníci přímé péče. Na straně druhé v Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek pracuje přibližně 114 zaměstnanců. Provozních zaměstnanců je zde 30, na zdravotním oddělení pracuje 32 zaměstnanců. Přes den je zde celkem 20 zaměstnanců. Na zdravotním oddělení je na denní směně 8 zaměstnanců, na noční směně je jich 6. Na sociálním oddělení pracuje na denní směně 5 zaměstnanců, v noci na tomto oddělení nepracuje nikdo.

V době sběru dat byl v Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká naplněna maximální počet klientů 118. V Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek bylo v době sběru dat 121-122 klientů z maxima 130 klientů.

Obě porovnávaná sociální zařízení využívají jak písemnou, tak elektronickou evidenci klientů. Přístup k informacím o klientech mají zaměstnanci nastavenou, dle oprávnění v systému, nebo dle pracovního zaměření zaměstnanců.

V Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká proběhla v roce 2019 cvičná evakuace za spolupráce s HZS. Toto sociální zařízení má také zkušenosti se řešením MU, ke kterému došlo v roce 2017. Jednalo se o výpadek elektrické energie. V Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek bylo naplánována cvičná evakuace v jarních měsících roku 2020, dále zde probíhají vlastní cvičení evakuace. Poslední proběhlo v prosinci roku 2019. Za dobu působení Mgr. Jana Hájka v Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek nedošlo v tomto zařízení k žádné MU.

Svolávání a plošná evakuace by se v Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec řídili požárními poplachovými směrnicemi. Svolávání by probíhalo za pomoci vnitřní telefonní sítě. Na druhé straně v sociálním zařízení v Oseku, by při svolávání využili rozhlasu a mobilních telefonů zaměstnanců. Za pomoci HZS by se sociální zařízení přesunulo do tělocvičny v Oseku, v případě že by byla potřeba zajistit plošnou evakuaci.

Ani jedno z posuzovaných sociálních zařízení nemá k dispozici náhradní zdroj elektrické energie a nemá zbudovanou přípojku a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie. Centrum

sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká má dohodu s firmou, která by v případě vzniku výpadku elektrické energie, která by trvala déle než 12 hodin, zajistila do 24 hodin náhradní zdroj elektrické energie. Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek má vybudovanou fotovoltaickou elektrárnu, která v době sběru dat, zatím nebyla zapojena.

V obou posuzovaných sociálních zařízeních nejsou speciální přístroje závislé na elektrické energii. Obě zařízení disponují vlastní kuchyní. Kuchyň v Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká je zásobena plynovými bombami, které zajistí provoz po dobu 24 hodin. Kuchyň v Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek funguje z větší části na plyn. V areálu sociálního zařízení se také nachází plynová kotelná.

Oba ředitelé porovnávaných sociálních zařízení vědí, kde se nachází jistič elektrické energie. V Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká mají vypracovaný metodologický postup, jakým způsobem postupovat při výpadku elektrické energie. Tento postup je přístupný všem zaměstnancům na intranetu. V Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek neexistuje metodologický postup při vzniku výpadku elektrické energie. Pokud by došlo k této MU, vedení by řešilo situaci operativně.

V sociálním zařízení v Jindřichově Hradci se nachází hydrant v každé ze šesti budov. Centrální uzávěr vody se nachází ve vodoměrné šachtě, další uzávěry jsou na každé budově. Toto sociální zařízení je připojeno na veřejný vodovodní řád. Ředitel Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká, pan Ing. Jiří Blížil uvádí, že v případě vzniku výpadku vody by náhradní zdroj vody zajistil provozovatel vodovodního řádu ČEVAK za pomoci cisterny. V tomto sociálním zařízení je stanoven postup při výpadku vody, který byl probrán na poradě. V sociálním zařízení v Oseku se nachází dva nebo tři centrální hydranty a další hydranty na každém oddělení. Umístění hlavního uzávěru vody znají údržbáři. Sociální zařízení je připojeno na obecní vodovod. Ředitel Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek, pan Mgr. Jan Hájek uvádí, že náhradní zdroj pitné vody by v případě výpadku zajistila obec. Postup při výpadku vody není v tom sociálním zařízení stanoven, pokud by došlo k výpadku vody, probíhalo by šetření s vodou.

V Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká je denní spotřeba vody 30 m³. Denní spotřeba v Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek činí 23-24 m³.

4.4 Komparace dotazníku s platnými právními předpisy a dalšími závaznými dokumenty

V této podkapitole si blíže rozebereme některé otázky a odpovědi z dotazníku, které mají oporu v právních předpisech.

V druhé části dotazníku, která se týkala samotného sociálního zařízení se jedna z otázek týkala způsobu, jakým sociální zařízení eviduje klienty. Ve vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách je v příloze č. 2 uveden obsah standardů kvality sociálních služeb. V oblasti dokumentace o poskytování sociální služby můžeme v této vyhlášce nalézt kritérium, kdy má poskytovatel sociální služby písemně zhotovit vnitřní pravidla pro zpracování, vedení a evidenci dokumentace o osobách, kterým je sociální služba poskytována. Podle těchto pravidel pak poskytovatel postupuje. Poskytovatel dále vede anonymní evidenci jednotlivých osob v případech, kdy to vyžaduje charakter sociální služby nebo na žádost osoby (Vyhláška č. 505/2006 Sb., 2020).

Další otázkou ve stejné části dotazníku byla otázka cílená na osoby, které mají k evidenci přístup. Podle Domovního řádu Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek, domov zpracovává a shromažďuje údaje o klientech za účelem odborně a kvalifikovaně poskytované sociální služby. Dle vnitřní směrnice k archivaci jsou uchovávané veškeré osobní písemnosti klientů. K údajům má přístup pouze pověřený pracovník (Hájek, 2014).

O chování klientů v sociální zařízení pojednává Domovní řád Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek. V odstavci ochrana a bezpečnost práce je uvedeno, že při MU se klienti řídí pokyny zaměstnanců. Dále je zde uvedeno, že MU řeší pravidlo Nouzové a havarijní situace (Hájek, 2014).

Bohužel pravidlo Nouzové a havarijní situace se nám už nepodařilo dohledat a při sběru dat se o něm dotazovaný ředitel sociálního zařízení nezmínil.

Vyhláška č. 380/2002 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva je spjata s otázkou v dotazníku, týkající se zajištění plošné evakuace. V této vyhlášce je uvedeno, že evakuace se plánuje přednostně pro následující skupiny obyvatelstva: děti do 15 let, pacienti ve zdravotnických zařízeních, osoby umístěné v sociálních zařízeních, osoby zdravotně postižené a doprovod výše uvedených skupin (Vyhláška č. 380/2002 Sb., 2020).

V části týkající se elektrické energie se dotazujeme na zbudování přípojky a rozvaděče pro záložní zdroj elektrické energie. Existují normy zaměřující se na záložní zdroje elektrické energie. Norma ČSN ISO 8528 s názvem Střídavá zdrojová soustrojí pohaněná pístovými spalovacími motory je zpracována pro motorgenerátory. V této normě jsou obsaženy informace

například o instalaci, použití, provozu a bezpečnosti motorgenerátorů (Záložní zdroje elektrické energie, 2015).

Při mimořádných událostech nebo v případě krizových situací se energetika řídí zákonem č. 458/2000 Sb. a také vyhláškou č. 80/2010 Sb. Ministerstva průmyslu a obchodu o stavech nouze v elektroenergetice. Plynárenství, teplárenství a elektroenergetika jsou zabezpečeny nouzovými dodávkami energie. Dle příslušného vypínacího regulačního, frekvenčního plánu, nebo s ohledem na nastalou situaci bude obyvatelstvu dodávána elektrická energie. U osob, které jsou umístěny v ústavech sociální péče a zdravotnických zařízeních, budou přednostně poskytovány nouzové základní služby. Tyto služby jsou určeny, jak pro obyvatelstvo, které se nachází na území zasaženém mimořádnou událostí nebo krizovou situací, tak pro evakuované osoby. Zabezpečení nouzových základních služeb může zahrnovat například vyplacení sociálních dávek, pohřební služby, sklenářské, pokrývačské, truhlářské služby, nebo zajištění ošacení či hygienických potřeb (Kratochvílová et al., 2013).

V části dotazníku týkající se oblasti vody se dotazujeme na to, kdo zajistí náhradní zdroj pitné vody. Pokud budeme vycházet z Metodického pokynu Ministerstva zemědělství je potřeba pro obyvatelstvo zajistit následující množství pitné vody v odpovídající kvalitě:

Tabulka č. 2: Zásobování obyvatelstva pitnou vodou

Doba trvání	Objem pitné vody
1.den	5 litrů
2.den	5 litrů
3. den a dále	10 až 15 litrů

Zdroj: Metodický pokyn Ministerstva zemědělství, 2016

Zákonnou povinností každého provozovatele vodovodu, který je určen pro veřejnou potřebu je zajistili dostatečnou kvalitu pitné vody. Společnost tedy odpovídá za to, že pitná voda bude splňovat zákonem stanovené parametry a bude mít požadovanou kvalitu a bude zajištěna v potřebném množství (s touto oblastí se pojí Vyhláška č. 252/2004 Sb. kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody) (Základní údaje ČEVAK, 2019).

4.5 Kritéria SWOT analýzy- Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek

V následující podkapitole podrobně popisujeme všechny silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek.

Tabulka č. 3- SWOT analýza Domova pro osoby se zdravotním postižením

Silné stránky	Slabé stránky
Ředitel zařízení ví, kde se nachází jistič elektrické energie a hlavní uzávěr vody	Nejsou vypracovány metodické postupy při vzniku MU
	Neznalost základních pojmů z oblasti krizové připravenosti
Sociální zařízení má vlastní kuchyň	Sociální zařízení nemá k dispozici náhradní zdroj elektrické energie
Kuchyň je zásobena plynovou kotelnou	Není vybudovaná přípojka a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie
Sociální zařízení upravilo šířku dveří, tak aby se dali vyvézt klienti na postelích	Personál není proškolen v řešení výpadku vody
	Personál není proškolen v řešení výpadku elektrické energie
Sociální zařízení investovalo do stavby fotovoltaiky	Personál nemá stanovené úkoly při MU
Ředitel sociálního zařízení je ve funkci 6 let	Typ postižení klientů
Sociální zařízení disponuje evakuačními podložkami	Selhání zaměstnanců
Sociální zařízení provádí vlastní cvičení evakuace	Nedostatečná informovanost klientů o způsobu řešení MU
V sociálním zařízení funguje rozhlas	Přítomnost klientů vyžadujících zapojení přístrojů závislých na elektrické energii
Příležitosti	Hrozby
Vytvoření metodických postupů pro možný vznik MU	Snížení dodávky vody nebo její výpadek
Zvýšení povědomí ředitele zařízení o krizové připravenosti	Snížení dodávky elektrické energie nebo její výpadek
Vybudování přípojky a rozvaděče pro náhradní zdroj elektrické energie	
Finanční prostředky z EU	Nedostatek financí
Vzdělávání klientů v oblasti předcházení vzniku MU, chování při MU	Významná změna právních předpisů
Vzdělávání zaměstnanců v oblasti předcházení vzniku MU a chování při MU	
Zaměstnání krizového manažera	

Zdroj: Vlastní výzkum

4.5.1 Silné stránky- Strengths

1. Ředitel zařízení ví, kde se nachází jistič elektrické energie a hlavní uzávěr vody
Ředitel zařízení disponuje základními znalostmi v sociálním zařízení, ve kterém svou pozici vykonává. V případě nepřítomnosti provozního personálu může těmito znalostmi přispět ke zvládnutí MU.
2. Sociální zařízení má vlastní kuchyň
Sociální zařízení disponuje vlastní kuchyní, což je výhodou při vzniku MU. Zařízení v tomto případě není závislé na dovozu teplého jídla a pití od dodavatele.
3. Kuchyň je zásobena plynovou kotelnou
Sociální zařízení má vlastní plynovou kotelnu, která v případě potřeby zajistí chod kuchyně.
4. Sociální zařízení upravilo šířku dveří tak, aby se dali vyvézt klienti na postelích
Sociální zařízení investovalo do zvýšení bezpečnosti svých klientů.
5. Sociální zařízení investovalo do stavby fotovoltaiky
Sociální zařízení investovalo do zdroje elektrické energie.
6. Ředitel sociálního zařízení je ve funkci 6 let
Ředitel tohoto sociálního zařízení je na své pozici již 6 let. Lze předpokládat, že má zkušenosti s vedením sociálního zařízení.
7. Sociální zařízení disponuje evakuačními podložkami
Sociální zařízení investovalo do zvýšení bezpečnosti svých klientů.
8. Sociální zařízení provádí vlastní cvičení evakuace
Sociální zařízení provádí vlastní cvičení evakuace, čímž zvyšuje připravenost pro vznik MU.
9. V sociálním zařízení funguje rozhlas

Rozhlas může pomoci při potřebě svolat zaměstnance a klienty například při vzniku MU.

4.5.2 Slabé stránky- Weaknesses

1. Nejsou vypracovány metodické postupy při vzniku MU

V sociálním zařízení nejsou vypracovány metodické postupy, které by mohly pomoci předcházet a řešit vzniklou MU.

2. Neznalost základních pojmů z oblasti krizové připravenosti

Znalost základních pojmů z oblasti krizové připravenosti může výrazně přispět k rychlejšímu řešení vzniklé MU.

3. Sociální zařízení nemá k dispozici náhradní zdroj elektrické energie

Pokud nemá sociální zařízení zajištěno zapůjčení náhradního zdroje elektrické energie, bude až do obnovy dodávky bez elektrické energie.

4. Není vybudovaná přípojka a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie

Přípojka a rozvaděč pro záložní zdroj je potřebná kvůli zajištění využití elektrické energie v celém sociálním zařízení a bezpečnému připojení náhradního zdroje elektrické energie.

5. Personál není proškolen v řešení výpadku vody

Personál není proškolen, což může při vzniku MU vést například k chaosu, podlehnutí psychologie davu, nebo pomalejšímu zvládnutí MU.

6. Personál není proškolen v řešení výpadku elektrické energie

Personál není proškolen, což může při vzniku MU vést například k chaosu, podlehnutí psychologie davu, nebo pomalejšímu zvládnutí MU.

7. Personál nemá stanovené úkoly při MU

Pokud personál nemá stanovené úkoly při MU, může snáze dojít ke komplikacím při řešení MU.

8. Typ postižení klientů

Klienty tohoto sociálního zařízení tvoří osoby s kombinovaným postižením. Spolupráce a komunikace s touto skupinou klientů může být obtížnější.

9. Selhání zaměstnanců

K selhání zaměstnanců může dojít například z důvodu nedostatečného proškolení, či podlehnutí psychologie davu.

10. Nedostatečná informovanost klientů o způsobu řešení MU

Klienti nevědí o způsobech řešení MU, jsou neinformovaní.

11. Přítomnost klientů vyžadujících zapojení přístrojů závislých na elektrické energii

Pokud by došlo k výpadku elektrické energie, byli by klienti závislí na přístrojích v ohrožení zdraví či života.

4.5.3 Příležitosti- Opportunities

1. Vytvoření metodických postupů pro možný vznik MU

Metodické postupy pro možný vznik MU mohou být nápomocným dokumentem při řešení MU.

2. Zvýšení povědomí ředitele zařízení o krizové připravenosti

Zvýšení informovanosti ředitele sociálního zařízení může pomoci při zvládnutí MU.

3. Vybudování přípojky a rozvaděče pro náhradní zdroj elektrické energie

Investice do zbudování přípojky a rozvaděče, které jsou potřebné pro zapojení náhradního zdroje elektrické energie.

4. Finanční prostředky z EU

Zisk finančních prostředků z fondů EU.

5. Vzdělávání klientů v oblasti předcházení vzniku MU, chování při MU

Pravidelné proškolení klientů v oblasti předcházení vzniku MU a chování při MU.

6. Vzdělávání zaměstnanců v oblasti předcházení vzniku MU a chování při MU

Vzdělávání zaměstnanců může pomoci se zvládnutím MU. Může se jednat například o stanovení rolí, funkcí při vzniku MU.

7. Zaměstnání krizového manažera

Zaměstnání krizového manažera na konzultaci týkající se zhodnocení rizik dotýkajících se sociálního zařízení. Lepší zabezpečení sociálního zařízení.

8. Zajištění náhradního dodavatele vody a elektrické energie

Výpadek vody nebo elektrické energie bude muset sociální zařízení řešit operativně. Pokud by mělo zajištěno náhradního dodavatele těchto surovin, mohlo by předejít problémům, které se váží k výpadku elektroenergetiky a vody.

4.5.4 Hrozby- Threats

1. Snížení dodávky vody nebo její výpadek

Sociální zařízení je ohroženo nejen výpadkem vody ale i snížením její dodávky. Ohroženo může být celé sociální zařízení.

2. Snížení dodávky elektrické energie nebo její výpadek

Sociální zařízení je ohroženo nejen výpadkem elektrické energie ale i snížením její dodávky. Ohroženo může být celé sociální zařízení.

3. Nedostatek financí

Nedostatek financí by mohl negativně ovlivnit chod sociálního zařízení. Mohlo by se jednat například o nedostatek financí na renovaci zařízení.

4. Významná změna právních předpisů

Změna právních předpisů týkající se například sociálních zařízení, nebo řešení MU.

5. Vznik závažné MU s dopadem na zdraví zaměstnanců nebo klientů

Dopady MU by mohly vést k poškození zdraví až smrti zaměstnanců, nebo klientů.

4.6 SWOT analýza- Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek

Tabulka č. 4: Silné stránky SWOT analýzy Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek

Silné stránky	Váha	Hodnocení	Výsledek
Ředitel zařízení ví, kde se nachází jistič elektrické energie a hlavní uzávěr vody	0,02	2	0,04

Sociální zařízení má vlastní kuchyň	0,16	4	0,64
Kuchyň je zásobena plynovou kotelnou	0,13	4	0,52
Sociální zařízení upravilo šířku dveří, tak aby se dali vyvézt klienti na postelích	0,1	4	0,4
Sociální zařízení investovalo do stavby fotovoltaiky	0,16	4	0,64
Ředitel sociálního zařízení je ve funkci 6 let	0,07	2	0,14
Sociální zařízení disponuje evakuačními podložkami	0,07	3	0,21
Sociální zařízení provádí vlastní cvičení evakuace	0,2	3	0,6
V sociálním zařízení funguje rozhlas	0,09	2	0,18

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 5: Slabé stránky SWOT analýzy Domova pro osoby se zdravotním postižením

Osek

Slabé stránky	Váha	Hodnocení	Výsledek
Nejsou vypracovány metodické postupy při vzniku MU	0,15	-4	-0,6
Neznalost základních pojmů z oblasti krizové připravenosti	0,17	-5	-0,85
Sociální zařízení nemá k dispozici náhradní zdroj elektrické energie	0,09	-4	-0,36
Není vybudovaná přípojka a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie	0,08	-3	-0,24
Personál není proškolen v řešení výpadku vody	0,1	-3	-0,3
Personál není proškolen v řešení výpadku elektrické energie	0,12	-3	-0,36
Personál nemá stanovené úkoly při MU	0,14	-3	-0,42
Typ postižení klientů	0,03	-2	-0,06
Selhání zaměstnanců	0,06	-2	-0,12
Nedostatečná informovanost klientů o způsobu řešení MU	0,04	-3	-0,12
Přítomnost klientů vyžadujících zapojení přístrojů závislých na elektrické energii	0,02	-3	-0,06

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č.6: Příležitosti SWOT analýzy Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek

Příležitosti	Váha	Hodnocení	Výsledek
Vytvoření metodických postupů pro možný vznik MU	0,08	3	0,24
Zvýšení povědomí ředitele zařízení o krizové připravenosti	0,22	5	1,1
Vybudování přípojky a rozvaděče pro náhradní zdroj elektrické energie	0,17	3	0,51
Finanční prostředky z EU	0,03	2	0,06
Vzdělávání klientů v oblasti předcházení vzniku MU, chování při MU	0,11	3	0,33
Vzdělávání zaměstnanců v oblasti předcházení vzniku MU a chování při MU	0,14	5	0,7
Zaměstnání krizového manažera	0,17	4	0,68
Zajištění náhradního dodavatele vody a elektrické energie	0,08	4	0,32

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 7: Hrozby SWOT analýzy Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek

Hrozby	Váha	Hodnocení	Výsledek
Snížení dodávky vody nebo její výpadek	0,13	-4	-0,52
Snížení dodávky elektrické energie nebo její výpadek	0,2	-4	-0,8
Nedostatek financí	0,27	-4	-1,08
Významná změna právních předpisů	0,07	-3	-0,21
Vznik závažné MU s dopadem na zdraví zaměstnanců nebo klientů	0,33	-4	-1,32

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 8: Výsledek SWOT analýzy Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek

Interní	-0,12
Externí	0,01
Celkem	-0,11

Zdroj: Vlastní výzkum

Záporná hodnota značí, že je potřeba soustředit se na posílení silných stránek a využívat příležitosti, vzhledem k tomu, že aktuálně převažují slabé stránky a hrozby.

4.7 Kritéria SWOT analýzy- Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká

V následující podkapitole podrobně popisujeme všechny silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká.

Tabulka č. 9: SWOT analýza Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká

Silné stránky	Slabé stránky
V sociální zařízení je vypracován metodický postup při vzniku MU	Nevhodně vybrané MU ve vypracovaném dokumentu
Ředitel sociálního zařízení je ve funkci 12 let	Neexistuje smlouva na zapůjčení náhradního zdroje elektrické energie
Dobrá dostupnost zdravotnických zařízení- nemocnice	Cvičení jednotek IZS proběhlo pouze formálně
Proběhlo cvičení jednotek IZS	Cvičení jednotek IZS se zúčastnili pouze přítomní zaměstnanci
Sociální zařízení má zřízenou vnitřní telefonní síť	Absence svolávacího rozhlasu
Sociální zařízení disponuje evakuačními podložkami a vozíky	Není vybudovaná přípojka a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie
V blízkosti se nachází stanice HZS	Sociální zařízení nemá náhradní zdroj elektrické energie
Sociální zařízení má vlastní kuchyň	Typ postižení klientů
Kuchyň je zásobena plynovými bombami s výdrží 24 hodin	Selhání zaměstnanců
Ředitel zařízení ví, kde se nachází jistič elektrické energie a hlavní uzávěr vody	Nedostatečná informovanost klientů o způsobu řešení MU
	Přítomnost klientů vyžadujících zapojení přístrojů závislých na elektrické energii
Příležitosti	Hrozby
Lepší vypracování dokumentu	Snížení dodávky vody nebo její výpadek
Vzdělávání klientů v oblasti předcházení vzniku MU, chování při MU	Snížení dodávky elektrické energie nebo její výpadek
Vybudování přípojky a rozvaděče pro náhradní zdroj elektrické energie	Nedostatek financí
Finanční prostředky z EU	
Nákup plynových bomb, pro zabezpečení chodu kuchyně	Významná změna právních předpisů
Zaměstnání krizového manažera	

Vzdělávání zaměstnanců v oblasti předcházení vzniku MU a chování při MU	Vznik závažné MU s dopadem na zdraví zaměstnanců nebo klientů
Zvýšení povědomí ředitele zařízení o krizové připravenosti	
Zajištění náhradního dodavatele vody a elektrické energie	

Zdroj: Vlastní výzkum

4.7.1 Silné stránky- Strengths

1. V sociální zařízení je vypracován metodický postup při vzniku MU

V sociálním zařízení je vypracován metodický postup při vzniku MU. Konkrétně se jedná o Vnitřní předpis- směrnice č. 101- Pravidla pro nouzové a havarijní situace. Tento dokument můžeme nalézt mezi přílohami této diplomové práce.

2. Ředitel sociálního zařízení je ve funkci 12 let

Ředitel tohoto sociálního zařízení je na své pozici již 12 let. Lze předpokládat, že s vedením sociálního zařízení má zkušenosti. Ředitel Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká se za dobu svého působení na této pozici potýkal s řešením MU.

3. Dobrá dostupnost zdravotnických zařízení- nemocnice

Nemocnice Jindřichův Hradec je od sociálního zařízení vzdálena 2,3km, dojezdová doba je 5 minut.

4. Proběhlo cvičení jednotek IZS

V sociálním zařízení proběhlo cvičení jednotek IZS. V roce 2019 zde proběhl nácvik evakuace.

5. Sociální zařízení má zřízenou vnitřní telefonní síť

Pro případ potřeby je v sociálním zařízení zřízena vnitřní telefonní síť, která může posloužit například pro rychlé svolání všech zaměstnanců a klientů při vzniku MU.

6. Sociální zařízení disponuje evakuačními podložkami a vozíky

Sociální zařízení má k dispozici evakuační podložky a vozíky pro případnou potřebu evakuace klientů sociálního zařízení.

7. V blízkosti se nachází stanice HZS

Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje má stanici vzdálenou od sociálního zařízení 500 m, dojezdová doba je 1 minuta.

8. Sociální zařízení má vlastní kuchyň

Sociální zařízení disponuje vlastní kuchyní, což je výhodou při vzniku MU. Zařízení v tomto případě není závislé na dovozu teplého jídla a pití od dodavatele.

9. Kuchyň je zásobena plynovými bombami s výdrží 24 hodin

Pokud by došlo například k výpadku elektrické energie, kuchyň nezastaví svůj provoz a zajistí teplou stravu pro klienty a zaměstnance sociálního zařízení po dobu alespoň 24 hodin.

10. Ředitel zařízení ví, kde se nachází jistič elektrické energie a hlavní uzávěr vody

Ředitel zařízení disponuje základními znalostmi v sociálním zařízení, ve kterém svou pozici vykonává. V případě nepřítomnosti provozního personálu může těmito znalostmi přispět ke zvládnutí MU.

4.7.2 Slabé stránky- Weaknesses

1. Nevhodně vybrané MU ve vypracovaném dokumentu

Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká má zpracovaný dokument s názvem Pravidla pro nouzové a havarijní situace. Sociální zařízení je připraveno například na vážné poškození budovy organizace (pádem stromu, meteoritu, zásahem bleskem, zemětřesením, vichřicí apod.). Dále si zařízení bude řešit neplánované přerušení dodávky vody, až v případě, že bude trvat déle než 4 hodiny.

2. Neexistuje smlouva na zapůjčení náhradního zdroje elektrické energie

Sociální zařízení má dohodu s firmou, která v případě výpadku elektrické energie delší než 12 hodin, zaslíbila zapůjčení náhradního zdroje elektrické energie. Tato dohoda nemá právní vymahatelnou formu.

3. Cvičení jednotek IZS proběhlo pouze formálně

Cvičení s HZS proběhlo pouze formálně, praktický nácvik neproběhl.

4. Cvičení jednotek IZS se zúčastnili pouze přítomní zaměstnanci

Do cvičení jednotek IZS se nezapojili všichni zaměstnanci, informace o možném průběhu MU mají pouze přítomní zaměstnanci.

5. Absence svolávacího rozhlasu

V sociálním zařízení nefunguje svolávací rozhlas. Svolávací rozhlas by napomohl snazšímu svolávání zaměstnanců a klientů.

6. Není vybudovaná přípojka a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie

Přípojka a rozvaděč pro záložní zdroj je potřebná kvůli zajištění využití elektrické energie v celém sociálním zařízení a bezpečnému připojení náhradního zdroje elektrické energie.

7. Sociální zařízení nemá náhradní zdroj elektrické energie

Pokud nemá sociální zařízení zajištěno zapůjčení náhradního zdroje elektrické energie, bude sociální zařízení až do obnovy dodávky bez elektrické energie.

8. Typ postižení klientů

Klienty tohoto sociálního zařízení tvoří klienti mentálně a zdravotně postižení od 18 let věku. Spolupráce a komunikace s touto skupinou klientů může být obtížnější.

9. Selhání zaměstnanců

K selhání zaměstnanců může dojít například z důvodu nedostatečného proškolení, či podlehnutí psychologie davu.

10. Nedostatečná informovanost klientů o způsobu řešení MU

Klienti nevědí o způsobech řešení MU, jsou neinformovaní.

11. Přítomnost klientů vyžadujících zapojení přístrojů závislých na elektrické energii

Pokud by došlo k výpadku elektrické energie, byli by klienti závislí na přístrojích v ohrožení zdraví či života.

4.7.3 Příležitosti- Opportunities

1. Lepší vypracování dokumentu

Lepší zpracování metodických postupů při vzniku MU, zaměření na reálnější hrozby pro sociální zařízení.

2. Vzdělávání klientů v oblasti předcházení vzniku MU, chování při MU

Pravidelné proškolení klientů v oblasti předcházení vzniku MU a chování při MU.

3. Vybudování přípojky a rozvaděče pro náhradní zdroj elektrické energie

Investice do zbudování přípojky a rozvaděče, které jsou potřebné pro zapojení náhradního zdroje elektrické energie.

4. Finanční prostředky z EU

Zisk finančních prostředků z fondů EU.

5. Nákup plynových bomb, pro zabezpečení chodu kuchyně

Nákup většího množství plynových bomb, které v případě výpadku elektrické energie zajistí chod kuchyně.

6. Zaměstnání krizového manažera

Zaměstnání krizového manažera na konzultaci týkající se zhodnocení rizik dotýkajících se sociálního zařízení. Lepší zabezpečení sociálního zařízení.

7. Vzdělávání zaměstnanců v oblasti předcházení vzniku MU a chování při MU

Vzdělávání zaměstnanců může pomoci se zvládnutím MU. Může se jednat například o stanovení rolí, funkcí při vzniku MU.

8. Zvýšení povědomí ředitele zařízení o krizové připravenosti

Zvýšení informovanosti ředitele sociálního zařízení může pomoci při zvládnutí MU.

9. Zajištění náhradního dodavatele vody a elektrické energie

Výpadek vody nebo elektrické energie bude muset sociální zařízení řešit operativně. Pokud by mělo zajištěno náhradního dodavatele těchto surovin, mohlo by předejít problémům, které se váží k výpadku elektroenergetiky a vody.

4.7.4 Hrozby- Threats

1. Snížení dodávky vody nebo její výpadek

Sociální zařízení je ohroženo nejen výpadkem vody ale i snížením její dodávky. Ohroženo může být celé sociální zařízení.

2. Snížení dodávky elektrické energie nebo její výpadek

Sociální zařízení je ohroženo nejen výpadkem elektrické energie ale i snížením její dodávky. Ohroženo může být celé sociální zařízení.

3. Nedostatek financí

Nedostatek financí by mohl negativně ovlivnit chod sociálního zařízení. Mohlo by se jednat například o nedostatek financí na renovaci zařízení.

4. Významná změna právních předpisů

Změna právních předpisů týkající se například sociálních zařízení, nebo řešení MU.

5. Vznik závažné MU s dopadem na zdraví zaměstnanců nebo klientů

Dopady MU by mohly vést k poškození zdraví až smrti zaměstnanců, nebo klientů.

4.8 SWOT analýza – Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká

Tabulka č.10: Silné stránky SWOT analýzy Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká

Silné stránky	Váha	Hodnocení	Výsledek
V sociální zařízení je vypracován metodický postup při vzniku MU	0,19	5	0,95
Ředitel sociálního zařízení je ve funkci 12 let	0,03	2	0,06
Dobrá dostupnost zdravotnických zařízení – nemocnice	0,06	2	0,12
Proběhlo cvičení jednotek IZS	0,17	4	0,68
Sociální zařízení má zřízenou vnitřní telefonní síť	0,11	2	0,22
Sociální zařízení disponuje evakuačními podložkami a vozíky	0,09	3	0,27
V blízkosti se nachází stanice HZS	0,07	2	0,14
Sociální zařízení má vlastní kuchyň	0,13	4	0,52
Kuchyň je zásobena plynovými bombami s výdrží 24 hodin	0,13	3	0,39
Ředitel zařízení ví, kde se nachází jistič elektrické energie a hlavní uzávěr vody	0,02	2	0,04

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 11: Slabé stránky SWOT analýzy Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká

Slabé stránky	Váha	Hodnocení	Výsledek
Nevhodně vybrané MU ve vypracovaném dokumentu	0,09	-3	-0,27
Neexistuje smlouva na zapůjčení náhradního zdroje elektrické energie	0,15	-4	-0,6
Cvičení jednotek IZS proběhlo pouze formálně	0,12	-3	-0,36
Cvičení jednotek IZS se zúčastnili pouze přítomní zaměstnanci	0,1	-3	-0,3
Absence svolávacího rozhlasu	0,02	-1	-0,02
Není vybudovaná přípojka a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie	0,15	-3	-0,45
Sociální zařízení nemá náhradní zdroj elektrické energie	0,14	-4	-0,56
Typ postižení klientů	0,06	-2	-0,12
Selhání zaměstnanců	0,08	-2	-0,16
Nedostatečná informovanost klientů o způsobu řešení MU	0,06	-3	-0,18
Přítomnost klientů vyžadujících zapojení přístrojů závislých na elektrické energii	0,03	-3	-0,09

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 12: Příležitosti SWOT analýzy Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká

Příležitosti	Váha	Hodnocení	Výsledek
Lepší vypracování dokumentu	0,07	3	0,21
Vzdělávání klientů v oblasti předcházení vzniku MU, chování při MU	0,13	3	0,39
Vybudování přípojky a rozvaděče pro náhradní zdroj elektrické energie	0,09	3	0,27
Finanční prostředky z EU	0,02	2	0,04
Nákup plynových bomb, pro zabezpečení chodu kuchyně	0,04	2	0,08
Zaměstnání krizového manažera	0,2	4	0,8
Vzdělávání zaměstnanců v oblasti předcházení vzniku MU a chování při MU	0,16	5	0,8

Zvýšení povědomí ředitele zařízení o krizové připravenosti	0,18	4	0,72
Zajištění náhradního dodavatele vody a elektrické energie	0,11	4	0,44

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 13: Hrozby SWOT analýzy Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká

Hrozby	Váha	Hodnocení	Výsledek
Snížení dodávky vody nebo její výpadek	0,13	-4	-0,52
Snížení dodávky elektrické energie nebo její výpadek	0,2	-4	-0,8
Nedostatek financí	0,27	-4	-1,08
Významná změna právních předpisů	0,07	-3	-0,21
Vznik závažné MU s dopadem na zdraví zaměstnanců nebo klientů	0,33	-4	-1,32

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 14: Výsledek SWOT analýzy Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká

Interní	0,28
Externí	-0,18
Celkem	0,1

Zdroj: Vlastní výzkum

4.9 Návrhy na vylepšení připravenosti vybraných sociálních zařízení

V následující podkapitole probereme návrhy na vylepšení připravenosti vybraných sociálních zařízení. Návrhy na zlepšení připravenosti předkládáme již jako příležitosti, které jsou obsažené ve SWOT analýzách sestavených na jednotlivá sociální zařízení.

Pro Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek byly vytvořeny příležitosti, které jsou součástí SWOT analýzy. Z analýzy odpovědí na dotazník byly vytvořeny následující příležitosti: vytvoření metodických postupů pro možný vznik MU. Metodické postupy by mohly v případě vzniku MU pomoci zvládnout nastalou situaci s co nejmenšími ztrátami ekonomickými, lidskými a materiálními. Zvýšení povědomí ředitele sociálního zařízení

v oblasti krizové připravenosti by mohlo zvýšit připravenost celého sociálního zařízení. Získání finančních prostředků z EU by sociální zařízení mohlo využít například pro nákup náhradního zdroje elektrické energie nebo zaměstnání krizového manažera, které byly také vyhodnoceny jako příležitosti Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek. Krizový manažer by pomohl zvýšit připravenost sociálního zařízení zhodnocením možných hrozeb pro sociální zařízení, a také vytvořením opatření, které by zařízení před následky ochránilo. Vzdělávání zaměstnanců, ale i klientů v oblasti předcházení vzniku MU a následném chování při MU by mohlo dopomoci k vzniku nižšího počtu MU a snazšímu zvládnutí již vzniklé MU. Posledními příležitostmi vytvořenými pro toto sociální zařízení byly: vybudování přípojky rozvaděče pro náhradní zdroj elektrické energie a zajištění náhradního dodavatele vody a elektrické energie. Náhradní zdroje vody a elektrické energie jsou pro sociální zařízení pro zajištění nouzového chodu při výpadku těchto surovin. Přípojka a rozvaděč by posloužili v případě, že by sociální zařízení mělo k dispozici náhradní zdroj elektrické energie, pro jeho správné zapojení a rozvedení elektrické energie po zařízení.

Pro Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká byly vytvořeny následující příležitosti jako například lepší vypracování metodologických postupů při vzniku výpadku elektrické energie a vody. Dalším bodem bylo vzdělávání klientů v oblasti předcházení MU a chování při MU, ale také vzdělávání zaměstnanců v této oblasti. Vylepšení připravenosti by napomohlo také získání finančních prostředků z EU. Z finančních prostředků by sociální zařízení mohlo zakoupit například plynové bomby pro zabezpečení chodu kuchyně po dobu výpadku elektrické energie. Další investicí, která by přispěla k zajištění připravenosti Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká by byl nákup náhradního zdroje elektrické energie, nebo alespoň zajištění náhradního dodavatele elektrické energie a také vody. S nákupem náhradního zdroje elektrické energie také úzce souvisí vybudování přípojky a rozvaděče, která je nezbytná pro správné zapojení náhradního zdroje. Pro zvýšení povědomí ředitele sociálního zařízení o krizové připravenosti by mohlo napomoci zaměstnání krizového manažera, který má s touto oblastí zkušenosti.

Níže uvádíme návrhy na vylepšení připravenosti, které se týkají obou sociálních zařízení.

Návrhy pro obě sociální zařízení jsou následující:

1. Zajistit pravidelné proškolení personálu
2. Zajistit pravidelné proškolení klientů
3. Účast všech zaměstnanců na cvičení
4. Praktický nácvik evakuace sociálního zařízení

5. Vzdělávání ředitele sociálního zařízení v oblasti krizové připravenosti
6. Vybudování přípojky a rozvaděče pro záložní zdroj elektrické energie
7. Zajištění náhradního zdroje elektrické energie- nákupem, či smlouvou
8. Zajistit obsluhu náhradního zdroje elektrické energie po dobu trvání výpadku elektrické energie
9. Zajištění chodu kuchyně nákupem plynových bomb
10. Spolupráce s krizovým manažerem
11. Vypracování postupu při vzniku MU v sociálním zařízení

5 Diskuse

Pro zpracování této diplomové práce byla vybrána dvě sociální zařízení, konkrétně se jednalo o Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká a Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek. Tato zařízení byla vybrána podle předem vytvořeného klíče, tedy šlo o zařízení poskytující služby osobám se zdravotním postižením pobytovou formou. Cílovou skupinou klientů byly osoby s kombinovaným postižením, či osoby s mentálním postižením. Poskytovatelem sociálního zařízení je příspěvková organizace zřízená územním samosprávním celkem. Výzkumné šetření bylo určeno ředitelům vybraných sociálních zařízení. Před uskutečněním dotazníkového šetření v místě ředitelství vybraných sociálních zařízení proběhla e-mailová a telefonická domluva o podrobnostech šetření. Komunikace probíhala mezi autorkou diplomové práce a ředitelem Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek, Mgr. Janem Hájkem a ředitelem Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká, Ing. Jiřím Blížilem. Výzkumný soubor v této diplomové práci tvořili dva lidé. Rozhovory proběhly v průběhu měsíce ledna 2020. Vyplňování probíhalo za přítomnosti autorky diplomové práce.

Cílem diplomové práce bylo zodpovědět výzkumnou otázku: Jakým způsobem je vybrané sociální zařízení připraveno na výpadek elektroenergetiky a vody?

Návrh na vylepšení připravenosti vybraných sociálních zařízení uvádíme v kapitole Výsledky. Pro sociální zařízení Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek bylo formulováno 9 silných stránek, 11 slabých stránek, 8 příležitostí a 5 hrozeb. Celkový výsledek s porovnáním interních a externích faktorů je -0,11. Pro Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká byly vytvořeny SWOT analýze, ve které bylo definováno 10 silných stránek, 11 slabých stránek, 9 příležitostí a 5 hrozeb. Celkový výsledek SWOT analýzy byl vypočten na 0,1.

Návrhem opatření na zvýšení připravenosti sociálních zařízení je využití silných stránek a pomocí příležitostí dosáhnout cíle. Příležitosti formulované ve SWOT analýzách by měly pomoci minimalizovat negativní vliv stránek slabých a postupně je zcela odstranit.

Dále budeme podrobně hodnotit a porovnávat výsledky dotazníkového šetření. Upozorníme a pozastavíme se nad nejdůležitějšími body vyplněných dotazníků a získaných informacích o vybraných sociálních zařízeních. K naplnění cílů této diplomové práce jsme využily dotazníkové šetření, kterého se zúčastnil ředitel Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek a ředitel Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká. Dotazník tvořilo 31 otázek, které byly rozdělené do čtyř částí. První část se týkala respondenta,

další část byla zaměřena přímo na sociální zařízení, třetí část se týkala oblasti elektrické energie a v poslední části jsme se dotazovaly na oblast vody.

Otázky na respondenta:

Otázka č. 1: *Jakou vykonáváte ve svém zaměstnání pozici?* Cílem první otázky bylo ověřit na jaké pozici dotazovaný v sociálním zařízení pracuje. Osloveny byly dvě osoby ze dvou různých sociálních zařízení v Jihočeském kraji. Odpovědí u obou respondentů bylo, že pracují na pozici ředitele sociálního zařízení.

Otázka č. 2: *Po jakou dobu tuto pozici vykonáváte?* Tato otázka měla za úkol zmapovat délku trvání pracovního poměru na pozici ředitele sociálního centra, abychom zjistily, zda mají s vedením zařízení zkušenosti. Pan Ing. Jiří Blížil z Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká na své pozici pracuje již 12 let. Pan Mgr. Jan Hájek, ředitel Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek je na své pozici od 1.9.2013. Z těchto informací můžeme usuzovat, že oba ředitelé sociálních zařízení mají zkušenosti s vedoucí pozicí.

Otázka č. 3: *Jaké máte vzdělání?* Otázka na vzdělání respondentů se snažila získat informace o možných silných a slabých stránkách z oblasti krizové připravenosti a jejich znalosti základních pojmů z této oblasti. Ředitel Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká má ekonomické vzdělání, vystudovaným oborem je ekonomika průmyslu. Ředitel Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek má za sebou studium na filozofické fakultě, obor pedagogika. Dále absolvoval kurz systemického poradenství, nebo práce s rodinou a jednotlivci a postgraduální studium s dotací 200 až 250 hodin z oblasti speciální pedagogika. Z odpovědí na tuto otázku jsme zjistili, že dotazovaní nestudovali oblast krizové připravenosti a nemají tedy takové povědomí o rizicích spojených se vznikem MU v sociálním zařízení.

Otázky na sociální zařízení:

Otázka č. 1: *O jaký druh sociálního zařízení se jedná?* Zde se dotazuje na konkrétní typ sociálního zařízení. V této práci jsme se zaměřily na pobyťová zařízení, protože při výpadku vody nebo elektrické energie, nemají kam odejít, nemohou se vrátit domů. V sociálním zařízení zůstávají stále. Pokud bychom se zaměřili na jiný typ sociálních zařízení, výzkum by neměl smysl. U jiných typů sociálních zařízení by byli klienti posláni domů a vrátili by se po obnovení dodávky vody či elektrické energie. V tomto případě jsou obě sociální zařízení pobyťová.

Otázka č. 2: *Jaká je cílová skupina klientů pro toto sociální zařízení?* Otázka měla objasnit klientelu, která je v sociálním zařízení. Z odpovědí vyplynulo, že sociální zařízení v Oseku zaměřuje svou péči na osoby s kombinovaným postižením. Klienty v Sociální zařízení v Jindřichově Hradci tvoří osoby mentálně a zdravotně postižené od 18 let věku. Z odpovědí

můžeme usuzovat, že s touto skupinou klientů bude složitější komunikace nejen při běžných činnostech probíhajících v zařízení. Ztíženou komunikaci musíme očekávat ve vypjatých, stresujících situacích. Řada klientů je v těchto sociálních zařízeních upoutána na lůžku, proto musíme počítat s vyšším počtem zaměstnanců, kteří se v případě vzniku MU musí o klienty postarat a například zajistit jejich evakuaci do příjezdu jednotek IZS.

Otázka č. 3: *Jaký je počet zaměstnanců pracujících v tomto sociálním zařízení? Uveďte následující počty zaměstnanců: celkový počet, denní směna, noční směna a jejich odbornost. Zahrňte prosím veškeré zaměstnance nacházející se v sociálním zařízení.* Cílem této otázky bylo zjistit počet zaměstnanců v sociálním a zařízení a nejnevhodnější den a jeho část na vznik MU. Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká má celkem 115 zaměstnanců. Na denní směně je přítomno 20 pracovníků přímé péče a 57 provozních zaměstnanců. Ve všedních dnech je na noční směně přítomno 5 pracovníků přímé péče. Ve státních svátcích a o víkendech jsou přítomni 4 pracovníci přímé péče. Nejnevhodnější dobou pro vznik MU v tomto sociálním zařízení jsou tedy víkendy, nebo státní svátky v noci, kdy jsou v sociálním zařízení přítomni 4 zaměstnanci. V Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek pracuje přibližně 114 zaměstnanců. 32 zaměstnanců pracuje na zdravotním oddělení a provozních zaměstnanců je zde 30. Na denní směně pracuje celkem 20 zaměstnanců. Na noční směně pracuje celkem 6 zaměstnanců. Na noční směně provádí dva zaměstnanci zdravotního oddělení čtyři obchůzky po celém areálu. Nejnevhodnější doba vzniku MU v tomto sociálním zařízení je v době trvání noční směny.

Otázka č. 4: *Jaká je maximální kapacita klientů Vašeho zařízení?* Informace o maximální kapacitě měla za úkol společně s počty zaměstnanců zjistit poměr klientů a zaměstnanců. Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká má maximální kapacitu 118 klientů. Pokud tento počet vztáhneme k počtu zaměstnanců, jedná se o poměr 118 klientů ku 115 zaměstnancům. Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek má maximální kapacitu 130 klientů. Pokud maximální kapacitu vztáhneme k počtu zaměstnanců, jedná se o 130 klientů ku přibližně 114 zaměstnancům.

Otázka č. 5: *Kolik klientů je nyní ve Vašem zařízení?* Aktuální počet klientů jsme opět chtěly vztáhnout počtu zaměstnanců v sociálních zařízeních. Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká mělo v době sběru dat 118 klientů. Například o víkendu na noční směně je přítomno 118 klientů ku 4 zaměstnancům. Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek měl v době sběru dat 121 nebo 122 klientů. O 122 klientů se stará na noční směně 6 zaměstnanců. Pokud by došlo ke vzniku MU v nejohroženější dobu, kterou uvádíme výše, mohla by mít MU fatální následky na celé sociální zařízení. Z toho

důvodu je třeba se problematice vzniku MU věnovat a nepodceňovat přípravu na ně, protože k nim zajisté nemusí dojít, ale pokud k nim dojde, budou mít nemalé následky.

Otázka č.6: *Jakým způsobem evidujete klienty v sociálním zařízení?* Otázka měla za úkol zjistit způsob evidence klientů v sociálním zařízení. Obě vybraná sociální zařízení využívají jak písemnou, tak elektronickou evidenci klientů. Můžeme předpokládat, že pokud dojde k výpadku elektrické energie a sociální zařízení nemá náhradní zdroj elektrické energie, nebude možné získat informace z elektronické evidence. Z tohoto důvodu je nutné mít evidence i v jiné podobě.

Otázka č. 7: *Kdo má k této evidenci přístup?* V případě vzniku MU je potřeba mít k dispozici základní informace i klientech v sociálních zařízeních, jako například jejich jména, počet či zdravotní údaje. Z tohoto důvodu jsme do dotazníku zařadily tuto otázku. U obou sociálních zařízení je přístup k informacím v evidenci nastaven dle oprávnění v systému. Základní informace o klientech by měly být přístupné všem zaměstnancům pro případ vzniku MU.

Otázka č. 8: *Zúčastnilo se toto zařízení cvičení jednotek IZS?* Cílem otázky, bylo zjistit, zda se zařízení zúčastnila cvičení jednotek IZS. Zjistily jsme, že v Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek byla naplánovaná cvičná evakuace na jarní měsíce roku 2020. Toto sociální zařízení provádí také vlastní cvičení evakuace. V Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká proběhla za spolupráce s HZS v roce 2019 cvičná evakuace. Cvičení však proběhlo pouze formálně, při cvičení byly procházeny postupy, ale nedošlo k praktickému nácviku činností. Cvičení jednotek IZS s nácvikem evakuace je pro celé sociální zařízení velkým přínosem, protože si zaměstnanci mohou vyzkoušet postupy, které by využili v případě potřeby v době vzniku MU. Pokud zaměstnanci nemají nacvičené postupy, může častěji dojít k vzniku chaosu a zaměstnanci jsou náchylnější k podléhání psychologie davu. Vedení může také proběhlá cvičení vyhodnotit a zjistit pochybení při cvičení a ověřit připravenost svých zaměstnanců. Provádění vlastních cvičení evakuace lze hodnotit jen kladně.

Otázka č. 9: *Došlo někdy ve vašem sociálním zařízení k mimořádné události? Pokud ano, tak jaké.* Tuto otázku jsme zařadili do dotazníku, abychom zjistily, zda mají vybraná sociální zařízení zkušenosti s řešením MU. V Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká došlo v roce 2019 k výpadku elektrické energie. Tento výpadek trval 10 hodin a došlo k němu v důsledku vichřice. Ředitel sociálního zařízení v Oseku, nemá za dobu svého působení zkušenosti s řešením MU. MU může prověřit úroveň připravenosti sociálního zařízení. Posléze může vedení sociálního zařízení vyhodnotit postup a zvládnutí MU.

Otázka č. 10: *Jakým způsobem by došlo v případě vzniku mimořádné události ke svolání klientů ve vašem sociálním zařízení. Cílem otázky je zjistit, jakým způsobem by v případě potřeby sociální zařízení svolala své klienty. V Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek by pro svolání klientů využili rozhlas a mobilní telefony zaměstnanců. V Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec by došlo ke svolávání za pomoci vnitřní telefonní sítě.*

Otázka č. 11: *Jakým způsobem má Vaše sociální zařízení zajištěnou plošnou evakuaci? Touto otázkou jsme chtěly zjistit, jak mají vybraná sociální zařízení zajištěnou plošnou evakuaci. V Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek by se klienti přesunuli s pomocí HZS do tělocvičny v Oseku. V Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec by postupovali dle požárních poplachových směrnic.*

Otázky týkající se elektrické energie

Otázka č. 1: *Máte k dispozici náhradní zdroj elektrické energie pro případ výpadku elektrické energie? Náhradní zdroj elektrické energie může zabezpečit chod sociálního zařízení při výpadku elektrické energie. Ani jedno z oslovených sociálních zařízení nemá k dispozici náhradní zdroj. Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká má dohodu s firmou, která do 24 hodin od výpadku elektrické energie doveze, nainstaluje náhradní zdroj elektrické energie a zajistí také pohonné hmoty potřebné pro chod náhradního zdroje. Tato dohoda však není právně vymahatelná, takže z právního hlediska ji nemůžeme brát v potaz. Pokud už se podobná dohoda uzavře, je nutné ji mít právně podloženou, aby byla v případě potřeby vymahatelná.*

Otázka č. 2: *Jakou pohonnou hmotu využíváte do náhradního zdroje elektrické energie? Pokud by sociální zařízení mělo náhradní zdroj je nutné vědět jakou pohonnou hmotu zařízení využívá. V tomto případě je otázka irelevantní, protože žádné z oslovených zařízení nemá k dispozici náhradní zdroj elektrické energie.*

Otázka č. 3: *Jaké množství pohonných hmot celkem máte nyní k dispozici pro využití do náhradního zdroje elektrické energie? Náhradní zdroj elektrické energie zůstane v chodu pouze po takovou dobu, po jakou je zásoben pohonnými hmotami, proto je důležité znát i množství zásob pohonných hmot a také spotřebu, kterou zařízení má. V tomto případě je otázka irelevantní. Žádné z posuzovaných sociálních zařízení nemá k dispozici náhradní zdroj elektrické energie.*

Otázka č. 4: *Provádíte pravidelné zkoušky náhradních zdrojů elektrické energie? Pro správné fungování náhradního zdroje elektrické energie je nutné pravidelně provádět zkoušky na náhradním zdroji. Je důležité, aby zůstal provozuschopný a byl v případě potřeby funkční.*

Otázka č. 5: *Máte vybudovanou přípojku a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie?*

Pro správné zapojení a fungování náhradního zdroje elektrické energie je nezbytné vybudování přípojky a rozvaděče. Ani jedno z dotazovaných sociálních zařízení nemá vybudovanou přípojku ani rozvaděč pro sociální zařízení.

Otázka č. 6: *Jaká je závislost tohoto sociálního zařízení na dodávce elektrické energie?*

Vyskytují se v zařízení například speciální přístroje, které jsou nezbytné pro chod zařízení? Z výsledků dotazníkového šetření jsme zjistily, že ani jedno z porovnávaných sociálních zařízení nevyužívá speciální přístroje závislé na elektrické energii. Pokud by se tyto přístroje v zařízení využívaly, mohl by mít výpadek elektrické energie pro některé klienty využívající těchto přístrojů fatální dopad na zdraví či životy.

Otázka č. 7: *Jakým způsobem je zajištěno stravování v tomto zařízení?*

Abychom zjistily soběstačnost sociálního zařízení, co se týče zajištění stravování, zařadily jsme tuto otázku do dotazníku. Z odpovědí jsme zjistily, že obě porovnávaná sociální zařízení disponují vlastní kuchyní. Díky tomu, nejsou zařízení závislá na dodavateli jídla. Provoz tedy neovlivní případný výpadek elektrické energie nebo vody v zařízení dodavatele stravování, což je pro obě sociální zařízení značnou výhodou.

Otázka č. 8: *Víte, kde se nachází jistič elektrické energie ve vašem zařízení?*

Cílem otázky bylo zjistit, zda mají respondenti povědomí o tom, kde se v areálu sociálního zařízení nachází jistič elektrické energie. Dle odpovědí respondentů jsme zjistily, že oba dotazovaní vědí, kde je umístěn jistič elektrické energie.

Otázka č. 9: *Existuje ve vašem sociálním zařízení vypracovaný metodologický postup,*

jakým způsobem postupovat, pokud dojde k výpadku elektrické energie? Metodické postupy mohou být pro sociální zařízení velmi přínosné. Stanovení postupů může napomoci snazšímu zvládnutí MU. Dle odpovědí jsme zjistily, že v Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek žádné vypracované postupy nemají k dispozici. Ředitel sociálního zařízení také uvedl, že situaci by řešil personál operativně. Oproti tomu, na druhé straně v Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká postupy při výpadku elektrické energie zpracované mají. Operativní řešení krizové situace může být velmi nešťastným krokem v řešení MU. Z praxe, díky proběhlým MU v různých sociálních zařízení vyplývá, že tyto situace nelze řešit pouze operativně, bez jakékoliv přípravy na ně. V důsledku tohoto nedomyšleného vedení může být skutečně ohroženo zdraví a život nejen klientů, ale i zaměstnanců, kteří mohou být bezprostředně ohroženi MU. Dopady očekáváme také ve sféře materiální a finanční. Není možné vycházet z předpokladu neexistence hrozby vzniku MU jakéhokoliv druhu v daném

sociálním zařízení, proto je krajně nevhodné přistupovat k případným ohrožením takto nezodpovědným způsobem.

Otázka č. 10: *Je personál proškolen v tom, jakým způsobem postupovat při výpadku elektrické energie?* Cílem otázky bylo zjistit připravenost a znalost zaměstnanců sociálních zařízení o postupech při vzniku výpadku elektrické energie. V Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek by situaci opět řešili operativně. Personál by se snažil krizi zažehnat sám, a pokud by zvládnutí MU bylo náročnější, kontaktoval by ředitele zařízení. V Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká mají postupy zpřístupněny všem zaměstnancům na intranetu. Bohužel společné školení a probrání postupů se zaměstnanci neproběhlo. Probírání a opakování postupů mohou být pro sociální zařízení velmi přínosná, protože zaměstnanci si mohou například rozdělit činnosti, které by vykonávali v případě vzniku MU. Nejlepších výsledků můžeme dosáhnout, pokud bychom opakovaně prováděli cvičení těchto postupů, protože si z nich zaměstnanci nejvíce zapamatují.

Otázky týkající se vody:

Otázka č. 1: *Nachází se ve vašem zařízení hydrant, pokud ano, tak kolik.* V Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek je celkem 12 nebo 13 hydrantů. V Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká mají k dispozici celkem 6 hydrantů.

Otázka č. 2: *Víte, kde se nachází hlavní uzávěr vody?* Cílem otázky bylo zjistit, zda mají respondenti povědomí o tom, kde se nachází hlavní uzávěr vody. Z odpovědí jsme zjistily, že pouze jeden respondent ví, kde se nachází hlavní uzávěr vody.

Otázka č. 3: *Víte, kdo zajistí náhradní zdroj pitné vody?* Otázka měla za úkol zjistit, zda respondenti mají povědomí o tom, kdo zajistí v případě výpadku vody náhradní zdroj pitné vody. Ředitel Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek, Mgr. Jan Hájek uvádí, že náhradní zdroj pitné vody zajistí obec. Ředitel Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká, Ing. Jiří Blížil uvádí, že náhradní zdroj vody zajistí provozovatel, v tomto případě společnost ČEVAK pomocí cisterny. Pokud dojde k narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu na území města tak na organizaci a koordinaci nouzového zásobování pitnou vodou se podílí příslušný magistrát. Nápomocný je i příslušný krajský úřad, zejména odbor krizového řízení, který spolupracuje s ostatními subjekty na řešení vzniklé krizové situace. Každý provozovatel vodovodu, který je určen pro veřejnou potřebu, má ze zákona povinnost zajistit pitnou vodu v dostatečné kvalitě.

Otázka č. 4: *Existuje ve vašem sociálním zařízení vypracovaný metodologický postup, jakým způsobem postupovat, pokud dojde k výpadku vody?* Z odpovědí na tuto otázku jsme se dozvěděly, že Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká má

zpracovaný metodologický postup při výpadku vody. Na straně druhé, Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek žádný takový dokument vytvořen nemá.

Otázka č. 5: *Je personál proškolen v tom, jakým způsobem postupovat při výpadku vody?*

Cílem otázky bylo zjistit úroveň připravenosti zaměstnanců vybraných sociálních zařízení na výpadek vody. Zjistily jsme, že v sociálním zařízení v Oseku personál proškolen nebyl. Na straně druhé, v sociálním zařízení v Jindřichově Hradci byly vytvořené postupy probrány na poradě zaměstnanců. Pravidelná, periodicky opakující se školení personálu v oblasti způsobu chování při výpadku vody, mohou pomoci sociálním zařízení zvýšit připravenost na vznik této MU. Kvůli tomu, je pravidelné školení zaměstnanců v této diplomové práci zařazeno mezi příležitosti SWOT analýzy a doporučení pro zvýšení připravenosti sociálních zařízení.

Otázka č. 6: *Jaký zdroj vody využíváte?* Otázku jsme zařadily kvůli tomu, abychom zjistily, zda ředitelé vybraných sociálních zařízení vědí, na jaký zdroj vody je sociální zařízení připojeno. Sociální zařízení v Jindřichově Hradci je připojeno na veřejný vodovodní řád. Sociální zařízení v Oseku je připojeno na obecní vodovod.

Otázka č. 7: *Víte, jakou spotřebu vody má sociální zařízení na den? Zahrňte objemy k zajištění pitného režimu, objemy pro zajišťování hygieny klientů a další.* Tuto otázku jsme do dotazníku zařadily kvůli tomu, abychom zjistily spotřebu vybraných sociálních zařízení. V Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek je spotřeba na jeden den přibližně 23-24 m³. V Centru sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká je denní spotřeba 30m³ vody. Péče o klienty vyžaduje komplexní péči personálu. U klientů sociálních zařízení můžeme očekávat zvýšené nároky na hygienu. Dalším bodem je zajištění pitného režimu pro klienty, protože v případě dlouhodobého nedostatku pitné vody může tato situace klienty ohrozit nejen na zdraví, ale následně na životě.

6 Závěr

Výsledkem diplomové práce je porovnání dvou vybraných sociálních zařízení. Ze SWOT analýzy, následné komparace a diskuse, jsme došly k závěru, že Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká je lépe připraveno na vznik výpadku vody a elektrické energie. Podrobnosti jsou uvedeny v kapitole výsledky a v kapitole diskuse.

Jedním z cílů práce bylo zjistit, jakým způsobem je vybrané sociální zařízení připraveno na výpadek elektroenergetiky a vody. Tento cíl byl naplněn sběrem dat z Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká, a Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek. Odpovědi jednotlivých sociálních zařízení byly dále porovnány mezi sebou, platnými právními předpisy a dalšími dokumenty a rozebrány v diskusi.

Druhým z cílů této diplomové práce bylo zjistit, zda je možné vylepšit úroveň připravenosti a pokud ano, tak jakým způsobem. I tento cíl byl naplněn. V kapitole výsledků a následně v diskusi jsou podrobně vysvětleny a okomentovány možnosti zlepšení stávajícího stupně zabezpečení sociálních zařízení.

Pro vybraná sociální zařízení byl vytvořen dotazník týkající se problematiky výpadku elektroenergetiky a vody. Dle odpovědí ředitelů jednotlivých sociálních zařízení jsme mohli zjistit úroveň připravenosti na zkoumané MU.

V této diplomové práci odhalujeme úroveň připravenosti vybraných sociálních zařízení na výpadek elektroenergetiky a vody. Pro sběr dat jsme využili dvě sociální zařízení, abychom výsledky mohly dále komparovat mezi sebou a diplomová práce tím získala možnost vidět výsledky v kontextu.

Vytvoření dotazníku, sběr dat od dvou výše uvedených sociálních zařízení i jejich porovnání a komentáře v diskusi jsou v této diplomové práci původní.

Práce může být využita v praxi oslovenými sociálními zařízeními, ale i dalšími sociálními zařízeními, které se do dotazníkového šetření nezapojily. Myšlenky a náměty spolu s platnými právními předpisy uvedenými v této diplomové práci mohou pomoci zvýšit připravenost sociálních zařízení na vznik výpadku elektroenergetiky a vody. Pokud by se nepodařilo přímo zvýšit připravenost sociálních zařízení, můžeme tuto diplomovou práci považovat alespoň za pokus o rozšíření povědomí odpovědných osob o potřebě být připraven na nečekané události, které mohou zásadním způsobem ovlivnit náš každodenní režim a život.

7 Seznam použitých zdrojů

1. ADAMS, A. P. M., GALEA, E. R., 2010. An Experimental Evaluation of Movement Devices used to assist People with Reduced Mobility in High-Rise Building Evacuations [online]. Paper presented at PED 2010, NIST, Maryland USA, March 8-10 2010 [cit. 2019-09-28]. Dostupné z: https://fseg.gre.ac.uk/fire/fseg_ped2010_prm_distrb_final.pdf.
2. BENEŠ, I.: Unikátní opatření proti blackoutu vyzkoušeno! *Biom.cz* [online]. 2011-10-10 [cit. 2019-08-20]. Dostupné z WWW: <<https://biom.cz/cz/odborne-clanky/unikatni-opatreni-proti-blackoutu-vyzkouseno>>. ISSN: 1801-2655.
3. BLAŽKOVÁ, K., BUČEK D., DITTRICH D., 2015. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skripta*. Praha: Ministerstvo vnitra- generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-86466-62-0.
4. BREHOVSKÁ, L. et al., 2016. *Evakuace ze zón havarijního plánování v závislosti na diferenciaci populace*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 149 s. ISBN 978-80-7422-466-9.
5. BREHOVSKÁ, L., 2009. Možné důsledky teroristického ohrožení elektrizační soustavy ČR [online]. Zlín [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/10940/brehovsk%C3%A1_2009_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce Doc. Ing. Janošec Josef, CSc.
6. BREHOVSKÁ, L., CHARVÁTOVÁ M., ZÖLZER F., KAVAN Š., 2017. Approach of social institutions to preparedness for emergency. *Kontakt* [online]. 2017, 19(1), e57-e66 [cit. 2019-09-17]. DOI: 10.1016/j.kontakt.2017.01.001. Dostupné z: <https://kont.zsf.jcu.cz/artkey/knt-201701-0010.php>.
7. BREHOVSKÁ, L., LÍBAL L., 2014. Identifikace rizik u sociálních zařízení pro případ výpadku elektrické energie jako prevence během mimořádných událostí. *Trilobit* [online]. Fakulta aplikované informatiky UTB ve Zlíně, **2014**(2/2014) [cit. 2019-09-17]. ISSN 1804-1795. Dostupné z: <http://trilobit.fai.utb.cz/identifikace-rizik-u-socialnich-zarizeni-pro-pripad-vypadku-elektricke-energie-jako-prevence-behem-mimoradnych-udalosti>.
8. BRUCH, M., MÜNCH V., AICHINGER M., 2011. *Power Blackout Risks: Risk Management Options, Emerging Risk Initiative- Position Paper*. Munich: CRO Forum,

- 31 s. Dostupné také z: <https://www.thecroforum.org/wp-content/uploads/2012/09/CRO-Position-Paper-Power-Blackout-Risks-1-1.pdf>.
9. ČESKO. Vláda. Usnesení vlády České republiky ze dne 23. 10. 2013 č. 805 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. [online]. 2014. [cit. 2019-10-12] Dostupné také z: <http://krizport.firebrno.cz/file/1916>.
 10. Druhy právních předpisů EU, *Evropská komise* [online]. Generální ředitelství pro komunikaci [cit. 2019-10-21]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/types-eu-law_cs.
 11. EAGRI, Koncepce zabezpečení obyvatelstva pitnou vodou za krizových situací: Analýza stávajícího způsobu zabezpečení obyvatelstva pitnou vodou., 2003. Ministerstvo zemědělství. Dostupné také z: http://eagri.cz/public/web/file/18758/koncepce_1_0_Konc_CO_1_.pdf.
 12. HÁJEK, Jan, 2014. *Domáci řád*. Domov pro osoby se zdravotním postižením Osek. Dostupné také z: http://www.domovosek.cz/dokum/domovni_rad.pdf
 13. HNÍDKOVÁ, J., 2016. *Plnění úkolů ochrany obyvatelstva u vybraného domova pro seniory se zvláštním zaměřením na dodávky pitné vody* [online]. České Budějovice [cit. 2019-09-25]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/n7i4vk/>. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Ing. Lenka Brehovská, Ph.D.
 14. HRUBÝ, Z., LUKÁŠEK L., 2015. Energetická bezpečnost České republiky [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum [cit. 2019-08-22]. ISBN 9788024631066. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/jcucb-ebooks/detail.action?docID=4644469>.
 15. KOZOVÁ, P., 2015. Kriminálnita v době blackoutu – rizika a hrozby spojené s narušováním bezpečnosti a veřejného pořádku [online]. Brno [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/epf4c/Kozova_Petra_-_Blackout__BP_.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Josef Smolík, PhD., MBA.
 16. KRATOCHVÍLOVÁ, D., KRATOCHVÍLOVÁ D., FOLWARCZNY L., 2013. *Ochrana obyvatelstva*. 2. aktualiz. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-134-7.
 17. Krizové situace, c2018. *Portál krizového řízení HZS JmK* [online]. Portál krizového řízení JmK [cit. 2019-10-13]. Dostupné z: <http://krizport.firebrno.cz/ohrozeni/krizove-situace#k8>.

18. KUBICOVÁ, L., 2010. *Bezpečnost a ochrany kritické infrastruktury společnosti v České republice* [online]. Brno [cit. 2019-09-25]. Dostupné z: https://www.vutbr.cz/www_base/zav_prace_soubor_verejne.php?file_id=26465.
Bakalářská práce. Vysoké učení technické v Brně. Vedoucí práce Ing. Otakar Jiří Mika, CSc.
19. LAMBERT, F., 2013. Tesla Powerwall sees a '30 times' increase in demand after Australia's blackouts. *Electrek* [online]. WordPress.com VIP, 2016 [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://electrek.co/2016/10/13/tesla-powerwall-sees-a-30-times-increase-in-demand-after-australias-blackouts/>.
20. LUCAS, A., 2017. Confected conflict in the wake of the South Australian blackout: Diversionary strategies and policy failure in Australia's energy sector. *Energy Research & Social Science* [online]. Elsevier, **2017**(29), 149-159 [cit. 2019-09-30]. ISSN 2214-6296. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214629617301238?via%3Dihub>.
21. MARTON, D., HORSKÁ M., c2019. Legislativa ve vodním hospodářství. *Vodní hospodářství* [online]. Vodní hospodářství [cit. 2019-09-28]. Dostupné z: <http://vodnihospodarstvi.cz/legislativa-ve-vodnim-hospodarstvi/?highlight=vodn%C3%AD%20hospod%C3%A1%C5%99stv%C3%AD>.
22. MATOUŠEK, O., 2007. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-310-9.
23. MATOUŠEK, O., KŘIŠŤAN, A., MUSIL L., SMUTEK M., ed., 2013. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 576 s. ISBN 978-80-262-0366-7.
24. Metodický pokyn Ministerstva zemědělství: Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí, 2016. In: Praha: Ministerstvo zemědělství, ročník 15, částka 1. Dostupné také z: http://eagri.cz/public/web/file/551452/Methodicky_pokyn_NZV_Vestnik_vlady_organ_y_kraju_organ_y_obci_01_01_2017.pdf.
25. Metodický pokyn Ministerstva zemědělství: Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí, 2016. In: Praha: Ministerstvo zemědělství, ročník 15, částka 1. Dostupné také z: http://eagri.cz/public/web/file/551452/Methodicky_pokyn_NZV_Vestnik_vlady_organ_y_kraju_organ_y_obci_01_01_2017.pdf
26. MOUREK, J., 2012. *Fyziologie: učebnice pro studenty zdravotnických oborů*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3918-2.
27. MUSILOVÁ, K., 2017. Posouzení připravenosti chovů na výpadky elektrické energie na území ORP Soběslav [online]. České Budějovice [cit. 2019-09-22]. Dostupné z:

- <https://theses.cz/id/uplzc9/>. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Ing. Lenka Brehovská, Ph.D.
28. Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury. In: Sbírnka zákonů ČR. 2010, 149/2010. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-432>.
29. Ochrana kritické infrastruktury, c2019. *Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám: Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/ochrana-kriticke-infrastruktury-ochrana-kriticke-infrastruktury.aspx>.
30. PEČENÝ, J., 2015. *Rizika obnovy vlastní spotřeby elektrárny po poruše typu blackout* [online]. Plzeň [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: https://otik.zcu.cz/bitstream/11025/18781/1/Diplomova_prace_Jiri_Peceny.pdf. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce Doc. Ing. Miloslava Tesařová, Ph.D.
31. PEŠAN, M. a A. MINÁŘ, 2010. *Ochrana ekonomiky: modul F* [online]. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2019-10-12]. ISBN 978-80-86640-57-0. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/vzdelavani-v-krizovem-rizeni-moduly-modul-f-pdf>.
32. *Plán evakuace obyvatelstva: Metodická pomůcka*, 2004. Karlovy Vary: Hasičský záchranný sbor Karlovarského kraje. Dostupné také z: <http://webmap.kr-karlovarsky.cz/pou/prilohy/PlanEVA.pdf>.
33. RADY PRO OBČANY- BLACKOUT, c2018. Krizport – portál krizového řízení pro JMK [online]. Brno: Portál krizového řízení JmK [cit. 2019-09-16]. Dostupné z: <http://krizport.firebrno.cz/navody/rady-pro-obcany-blackout>.
34. Rojas Ortuste, F. 2012. Living without Sanitary Sewers in Latin America: The Business of Collecting Fecal Sludge in Four Latin American Cities. Water and sanitation program technical paper. World Bank, Washington, DC. © World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/17332>.
35. SVOBODA, Z., 2010. *Kritická infrastruktura a její ochrana* [online]. Ostrava [cit. 2019-09-21]. Dostupné z: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKewiutrXp1-LkAhXEb1AKHdkWAsMQFjAAegQIBBAC&url=http%3A%2F%2Fwww.hzscr.cz%2Fsoubor%2Fdp-ki-a-jeji-ochrana-2010-uplna->

- pdf.aspx&usg=AOvVaw0qICXAWvKWOOSOIv-Dnm1E. Diplomová práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce Ing. Danuše Kratochvílová.
36. ŠTOREK, J., BREHOVSKÁ L., SMEJKAL P., Výpadky dodávek elektrické energie a funkčnost zdravotnických zařízení – šetření v JČ kraji. České Budějovice. Dostupné také z: <http://www.unbr.cz/Data/files/Konf%20MEKA%202014/2MEKA2014%20%C5%A0torek.pdf>.
37. TOMAN, A., 2016. *Dopady výpadku dodávek vody na vybrané chovy hospodářských zvířat* [online]. České Budějovice [cit. 2019-09-28]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/si84pa/>. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Ing. Lenka Brehovská, Ph.D.
38. TRÖSTER, Petr, 2010. Právo sociálního zabezpečení. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C. H. Beck. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-322-6.
39. Typový plán Narušení dodávek elektrické energie velkého rozsahu: Narušení dodávek elektrické energie velkého rozsahu, 2018. Ministerstvo obchodu a průmyslu. Praha.
40. Typový plán: Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu, Ministerstvo zemědělství.
41. VELIKOVSKÝ, Z., 2007. Vybraná témata z hygieny životního prostředí [online]. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 186 s. ISBN 978-80-7040-945-9.
42. VOBOŘIL, D., Blackout v Jižní Austrálii: Jak k němu došlo? OEnergetice.cz [online]. OM Solutions, 2017 [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/elektrina/blackout-jizni-australii-k-nemu-doslo/>.
43. Voda, c2009-2019. *EAGRI* [online]. Ministerstvo zemědělství [cit. 2019-09-28]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/voda/?fullArticle=1>.
44. VODVÁŘKA, M., 2019. *Připravenost Nemocnice Strakonice, a.s. na výpadek kritické infrastruktury* [online]. České Budějovice [cit. 2019-09-21]. Dostupné z: https://theses.cz/id/w1jmh5/DP_Vodvka_2019.pdf. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Ing. Lenka Brehovská, Ph.D.
45. Vyhláška č. 252/2004 Sb. kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody. In: Sbírka zákonů ČR. 2004. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-252>.
46. Vyhláška č. 380/2002 Sb., 2020. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS [cit. 2020-05-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-380>

47. Vyhláška č. 505/2006 Sb., 2020. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS [cit. 2020-05-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>
48. Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, 2002. In: Sbíрка zákonů České republiky, částka 133, pp. 7730–51.
49. World Bank. 2006. Mexico: Water Public Expenditure Review. Washington, DC. © World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/13208>.
50. Zabezpečení pitné vody za krizových situací, c2009-2019. *EAGRI* [online]. Ministerstvo zemědělství [cit. 2019-09-26]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/voda/vodovody-a-kanalizace/zabezpeceni-pitne-vody-za-krizovych/>.
51. Základní údaje ČEVAK, 2019. *ČEVAK* [online]. [cit. 2019-11-30]. Dostupné z: <https://www.cevak.cz/cs/o-nas/zakladni-udaje>
52. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), 2000. [online]. [cit. 2019-09-22]. In: Sbíрка zákonů České republiky, částka 73, s. 3461-3474. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3461>.
53. Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. In: Sbíрка zákonů ČR. 2000. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>.
54. Zákon č. 274/2001 Sb. o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů. In: Sbíрка zákonů ČR. 2001. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-274>.
55. *Zákony pro lidi.cz* [online], 2019. © AION CS [cit. 2019-09-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz>.
56. Záložní zdroje elektrické energie: 1.díl: Úvod do problematiky, 2015. *OEnergetice.cz* [online]. OM Solutions, 2015 [cit. 2020-05-20]. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/technologie/zalozni-zdroje-elektricke-energie-1-dil-uvod-do-problematiky>
57. ZLONICKÝ, J., 2017. Domácí elektrárny – dostupnost a ekonomická opodstatněnost technologií pro domácí výrobu elektrické energie pro rodinné domy v ČR [online]. Praha [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120275851>. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Doc. Ing. Jan Weinzettel, Ph.D.

8 Seznam tabulek a příloh

Tabulka č. 1: Zásobování obyvatelstva pitnou vodou.....	27
Tabulka č. 2: Zásobování obyvatelstva pitnou vodou.....	56
Tabulka č. 3: SWOT analýza Domova pro osoby se zdravotním postižením.....	57
Tabulka č. 4: Silné stránky SWOT analýzy Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek.....	61
Tabulka č. 5: Slabé stránky SWOT analýzy Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek.....	62
Tabulka č. 6: Příležitosti SWOT analýzy Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek.....	63
Tabulka č. 7: Hrozby SWOT analýzy Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek.....	63
Tabulka č. 8: Výsledek SWOT analýzy Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek.....	63
Tabulka č. 9: SWOT analýza Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká.....	64
Tabulka č. 10: Silné stránky SWOT analýzy Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká.....	69
Tabulka č. 11: Slabé stránky SWOT analýzy Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká.....	70
Tabulka č. 12: Příležitosti SWOT analýzy Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká.....	70
Tabulka č. 13: Hrozby SWOT analýzy Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká.....	71
Tabulka č. 14: Výsledek SWOT analýzy Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká.....	71
Příloha č. 1: Vnitřní předpis – směrnice č. 101 Centra sociálních služeb Jindřichův Hradec, Sociální služby Česká.....	92
Tabulka č. 15: Silné a slabé stránky SWOT Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec.....	94
Tabulka č. 16: Příležitosti a hrozby SWOT Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec.....	95

Tabulka č. 17: Silné a slabé stránky SWOT Domova pro osoby se zdravotním postižením	
Osek.....	96
Tabulka č. 18: Příležitosti a hrozby SWOT Domova pro osoby se zdravotním postižením	
Osek.....	97

9 Seznam zkratk

MPSV- Ministerstvo práce a sociálních věcí

KI- kritická infrastruktura

EU- Evropské Unie

SSHR- Správa státních hmotných rezerv

USA- Spojené státy americké

MZe- Ministerstva zemědělství

ČR- Česká republika

PRVKÚK- Plán rozvoje vodovodů a kanalizací na území kraje

PRVKÚ ČR- Plán rozvoje vodovodů a kanalizací

IZS- integrovaný záchranný systém

MU- mimořádná událost

HZS- Hasičský záchranný sbor

**Vnitřní předpis – směrnice č. 101
Pravidla pro nouzové a havarijní situace**

Organizace: Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec

Oblast působnosti: ředitelství

Tato směrnice definuje možné nouzové a havarijní situace (mimořádné události) a způsoby jejich řešení.

A. Obecná ustanovení

1. Nouzová nebo havarijní situace je taková mimořádná událost, která zásadně vybočuje z běžného provozu a činnosti organizace a musí se okamžitě řešit.
2. Každý je povinen jednat a chovat se tak, aby svévolně nezapříčinil vznik mimořádné události.
3. V případě, že nastane mimořádná událost, je každý zaměstnanec povinen poskytnout veškerou pomoc při její likvidaci a minimalizaci škod, prvořadá je vždy záchrana lidských životů a ochrana zdraví osob.
4. Vždy je nutno neprodleně informovat ředitele organizace nebo jeho zástupce.
5. Mimořádné události řeší ředitel, případně jeho zástupce, pokud jsou přítomni, v jejich nepřítomnosti zaměstnanec, který událost zjistí nebo je mu prvním oznámena.
6. Ke každé mimořádné události se vyhotovuje záznam mimořádné události, za vedení dokumentace k mimořádným událostem zodpovídá ředitel.
7. Záznam mimořádné události obsahuje datum a čas vzniku nebo zjištění mimořádné události, příčina jejího vzniku, jména přítomných osob (zaměstnanců, cizích osob), popis události a jejího průběhu, odpovědná osoba při události, čas informování ředitele nebo jeho zástupce, škody na zdraví osob, škody na majetku, datum a čas skončení mimořádné události, provedená opatření k jejímu odstranění nebo minimalizaci, ostatní podstatné informace a vyhodnocení.

B. Druhy mimořádných událostí a způsob jejich řešení

1. Událost

Požár v budově nebo její blízkosti

Únik chemických látek do ovzduší v sídle ředitelství organizace nebo její blízkosti

Řešení

Dle požárních směrnic

2. Událost

Vážný pracovní úraz zaměstnance

Pokus o sebevraždu zaměstnance

Řešení

Poskytnout první pomoc, zajistit lékařskou pomoc, informovat rodinné příslušníky.

3. Událost

Úmrtí zaměstnance při výkonu práce

Řešení

Privolat lékaře, privolat Policii ČR, sepsat osobní majetek, informovat rodinné příslušníky.

4. Událost

Násilné vniknutí cizí osoby nebo osob do budovy ředitelství
Krádež majetku organizace nebo zaměstnanců většího rozsahu

Řešení

Privolat na pomoc další zaměstnance, dle vážnosti situace privolat Policii ČR, dle možností zajistit ochranu majetku.

5. Událost

Neplánované přerušení dodávky vody déle než 4 hodiny
Neplánované přerušení dodávky elektřiny déle než 4 hodiny
Neplánované přerušení dodávky tepla v zimním období déle než 8 hodin

Řešení

Zkontrolovat hlavní vypínače, zjistit u dodavatele důvod přerušení, přijmout nutná opatření dle odhadované délky výpadku.

6. Událost

Vážné poškození budovy organizace (pád stromu, meteoritu, bleskem, zemětřesením, vichřicí apod.)

Řešení

Zjistit a minimalizovat škody na zdraví a majetku, přesunout se do nepoškozených prostor, případně evakuovat dle evakuačního plánu. Dle závažnosti události privolat záchranné složky (záchranáře, hasiče, policii, lékaře).

7. Událost

Havárie služebního vozidla přepravujícího zaměstnance
Havárie soukromého vozidla při služební cestě
Havárie veřejného dopravního prostředku přepravujícího zaměstnance nebo klienty

Řešení

Zajistit první pomoc, v případě potřeby privolat lékaře, vždy privolat Policii ČR.

Tato směrnice nabývá účinnosti dne 1. 6. 2009.

Zároveň se ruší vnitřní předpis – směrnice č. 101 „Pravidla pro nouzové a havarijní situace“ ze dne 7. 5. 2008.

V Jindřichově Hradci 7. 5. 2008

Ing. Jiří Blížil
ředitel

Tabulka č. 15: Silné a slabé stránky SWOT Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec

Silné stránky	Preference	Kritérium zvoleno	Váha	Hodnocení	Výsledek
V sociální zařízení je vypracován metodický postup při vzniku MU	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	9+1=10	0,19	5	0,95
Ředitel sociálního zařízení je ve funkci 12 let	2 2 2 2 2 2 2 2 3 4 5 6 7 8 9 10	1+1=2	0,03	2	0,06
Dobrá dostupnost zdravotnických zařízení- nemocnice	3 3 3 3 3 3 3 3 4 5 6 7 8 9 10	2+1=3	0,06	2	0,12
Proběhlo cvičení jednotek IZS	4 4 4 4 4 4 5 6 7 8 9 10	8+1=9	0,17	4	0,68
Sociální zařízení má zřízenou vnitřní telefonní síť	5 5 5 5 5 6 7 8 9 10	5+1=6	0,11	2	0,22
Sociální zařízení disponuje evakuačními podložkami a vozíky	6 6 6 6 7 8 9 10	4+1=5	0,09	3	0,27
V blízkosti se nachází stanice HZS	7 7 7 8 9 10	3+1=4	0,07	2	0,14
Sociální zařízení má vlastní kuchyň	8 8 9 10	6+1=7	0,13	4	0,52
Kuchyň je zásobena plynovými bombami s výdrží 24 hodin	9 10	6+1=7	0,13	3	0,39
Ředitel zařízení ví, kde se nachází jistič elektrické energie a hlavní uzávěr vody		0+1=1	0,02	2	0,04
Slabé stránky	Preference	Kritérium zvoleno	Váha	Hodnocení	Výsledek
Nevhodně vybrané MU ve vypracovaném dokumentu	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11	5+1=6	0,09	-3	-0,27
Neexistuje smlouva na zapůjčení náhradního zdroje elektrické energie	2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11	9+1=10	0,15	-4	-0,6
Cvičení jednotek IZS proběhlo pouze formálně	3 3 3 3 3 3 3 3 4 5 6 7 8 9 10 11	7+1=8	0,12	-3	-0,36
Cvičení jednotek IZS se zúčastnili pouze přítomní zaměstnanci	4 4 4 4 4 4 4 4 5 6 7 8 9 10 11	6+1=7	0,1	-3	-0,3
Absence svolávacího rozhlasu	5 5 5 5 5 5 6 7 8 9 10 11	0+1=1	0,02	-1	-0,02
Není vybudovaná přípojka a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie	6 6 6 6 6 6 7 8 9 10 11	9+1=10	0,15	-3	-0,45
Sociální zařízení nemá náhradní zdroj elektrické energie	7 7 7 7 8 9 10 11	8+1=9	0,14	-4	-0,56
Typ postižení klientů	8 8 8 9 10 11	3+1=4	0,06	-2	-0,12
Selhání zaměstnanců	9 9 10 11	4+1=5	0,08	-2	-0,16
Nedostatečná informovanost klientů o způsobu řešení MU	10 11	3+1=4	0,06	-3	-0,18
Přítomnost klientů vyžadujících zapojení přístrojů závislých na elektrické energii		1+1=2	0,03	-3	-0,09

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 16: Příležitosti a hrozby SWOT Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec

Příležitosti	Preference	Kritérium zvoleno	Váha	Hodnocení	Výsledek
Lepší vypracování dokumentu	1 1 1 1 1 1 1 2 3 4 5 6 7 8 9	2+1=3	0,07	3	0,21
Vzdělávání klientů v oblasti předcházení vzniku MU, chování při MU	2 2 2 2 2 2 2 3 4 5 6 7 8 9	5+1=6	0,13	3	0,39
Vybudování přípojky a rozvaděče pro náhradní zdroj elektrické energie	3 3 3 3 3 3 4 5 6 7 8 9	3+1=4	0,09	3	0,27
Finanční prostředky z EU	4 4 4 4 4 5 6 7 8 9	0+1=1	0,02	2	0,04
Nákup plynových bomb, pro zabezpečení chodu kuchyně	5 5 5 5 6 7 8 9	1+1=2	0,04	2	0,08
Zaměstnání krizového manažera	6 6 6 7 8 9	8+1=9	0,2	4	0,8
Vzdělávání zaměstnanců v oblasti předcházení vzniku MU a chování při MU	7 7 8 9	6+1=7	0,16	5	0,8
Zvýšení povědomí ředitele zařízení o krizové připravenosti	8 9	7+1=8	0,18	4	0,72
Zajištění náhradního dodavatele vody a elektrické energie		4+1=5	0,11	4	0,44
Hrozby	Preference	Kritérium zvoleno	Váha	Hodnocení	Výsledek
Snížení dodávky vody nebo její výpadek	1 1 1 1 2 3 4 5	1+1=2	0,13	-4	-0,52
Snížení dodávky elektrické energie nebo její výpadek	2 2 2 3 4 5	2+1=3	0,2	-4	-0,8
Nedostatek financí	3 3 4 5	3+1=4	0,27	-4	-1,08
Významná změna právních předpisů	4 5	0+1=1	0,07	-3	-0,21
Vznik závažné MU s dopadem na zdraví zaměstnanců nebo klientů		4+1=5	0,33	-4	-1,32

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 17: Silné a slabé stránky SWOT Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek

Zdroj: Vlastní výzkum

Silné stránky	Preference	Kritérium zvoleno	Váha	Hodnocení	Výsledek
Ředitel zařízení ví, kde se nachází jistič elektrické energie a hlavní uzávěr vody	1 1 1 1 1 1 1 1	0+1=1	0,02	2	0,04
	2 3 4 5 6 7 8 9				
Sociální zařízení má vlastní kuchyň	2 2 2 2 2 2 2	6+1=7	0,16	4	0,64
	3 4 5 6 7 8 9				
Kuchyň je zásobena plynovou kotelnou	3 3 3 3 3 3	5+1=6	0,13	4	0,52
	4 5 6 7 8 9				
Sociální zařízení upravilo šířku dveří, tak aby se dali vyvézt klienti na postelích	4 4 4 4 4	4+1=5	0,1	4	0,4
	5 6 7 8 9				
Sociální zařízení investovalo do stavby fotovoltaiky	5 5 5 5	6+1=7	0,16	4	0,64
	6 7 8 9				
Ředitel sociálního zařízení je ve funkci 6 let	6 6 6	2+1=3	0,07	2	0,14
	7 8 9				
Sociální zařízení disponuje evakuačními podložkami	7 7	2+1=3	0,07	3	0,21
	8 9				
Sociální zařízení provádí vlastní cvičení evakuace	8	8+1=9	0,2	3	0,6
	9				
V sociálním zařízení funguje rozhlas		3+1=4	0,09	2	0,18
Slabé stránky	Preference	Kritérium zvoleno	Váha	Hodnocení	Výsledek
Nejsou vypracovány metodické postupy při vzniku MU	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	9+1=10	0,15	-4	-0,6
	2 3 4 5 6 7 8 9 10 11				
Neznalost základních pojmů z oblasti krizové připravenosti	2 2 2 2 2 2 2 2 2	10+1=11	0,17	-5	-0,85
	3 4 5 6 7 8 9 10 11				
Sociální zařízení nemá k dispozici náhradní zdroj elektrické energie	3 3 3 3 3 3 3 3	5+1=6	0,09	-4	-0,36
	4 5 6 7 8 9 10 11				
Není vybudovaná přípojka a rozvaděč pro záložní zdroj elektrické energie	4 4 4 4 4 4 4 4	4+1=5	0,08	-3	-0,24
	5 6 7 8 9 10 11				
Personál není proškolen v řešení výpadku vody	5 5 5 5 5 5	6+1=7	0,1	-3	-0,3
	6 7 8 9 10 11				
Personál není proškolen v řešení výpadku elektrické energie	6 6 6 6 6	7+1=8	0,12	-3	-0,36
	7 8 9 10 11				
Personál nemá stanovené úkoly při MU	7 7 7 7	8+1=9	0,14	-3	-0,42
	8 9 10 11				
Typ postižení klientů	8 8 8	1+1=2	0,03	-2	-0,06
	9 10 11				
Selhání zaměstnanců	9 9	3+1=4	0,06	-2	-0,12
	10 11				
Nedostatečná informovanost klientů o způsobu řešení MU	10	2+1=3	0,04	-3	-0,12
	11				

Přítomnost klientů vyžadujících zapojení přístrojů závislých na elektrické energii		0+1=1	0,02	-3	-0,06
--	--	-------	------	----	-------

Tabulka č. 17: Silné a slabé stránky SWOT Domova pro osoby se zdravotním postižením Osek

Příležitosti	Preference	Kritérium zvoleno	Váha	Hodnocení	Výsledek
Vytvoření metodických postupů pro možný vznik MU	1 1 1 1 1 1 1	2+1=3	0,08	3	0,24
	2 3 4 5 6 7 8				
Zvýšení povědomí ředitele zařízení o krizové připravenosti	2 2 2 2 2 2	7+1=8	0,22	5	1,1
	3 4 5 6 7 8				
Vybudování přípojky a rozvaděče pro náhradní zdroj elektrické energie	3 3 3 3 3	5+1=6	0,17	3	0,51
	4 5 6 7 8				
Finanční prostředky z EU	4 4 4 4	0+1=1	0,03	2	0,06
	5 6 7 8				
Vzdělávání klientů v oblasti předcházení vzniku MU, chování při MU	5 5 5	3+1=4	0,11	3	0,33
	6 7 8				
Vzdělávání zaměstnanců v oblasti předcházení vzniku MU a chování při MU	6 6	4+1=5	0,14	5	0,7
	7 8				
Zaměstnání krizového manažera	7	5+1=6	0,17	4	0,68
	8				
Zajištění náhradního dodavatele vody a elektrické energie		2+1=3	0,08	4	0,32
Hrozby	Preference	Kritérium zvoleno	Váha	Hodnocení	Výsledek
Snížení dodávky vody nebo její výpadek	1 1 1 1	1+1=2	0,13	-4	-0,52
	2 3 4 5				
Snížení dodávky elektrické energie nebo její výpadek	2 2 2	2+1=3	0,2	-4	-0,8
	3 4 5				
Nedostatek financí	3 3	3+1=4	0,27	-4	-1,08
	4 5				
Významná změna právních předpisů	4	0+1=1	0,07	-3	-0,21
	5				
Vznik závažné MU s dopadem na zdraví zaměstnanců nebo klientů		4+1=5	0,33	-4	-1,32

Zdroj: Vlastní výzkum